POD SJAJEM NITRATNIH ZVEZDA

UNDER THE FIERY STARLIGHT

XIX FESTIVAL

NITRATNOG FILMA

6-16. JUN 2017.

XIX NITRATE FILM FESTIVAL

JUGOSLOVENSKA KINOTEKA

UZUN MIRKOVA 1 · KOSOVSKA 11

JUGOSLOVENSKA KINOTEKA

Izdaje
Jugoslovenska kinoteka, Beograd, 2017.

Generalni pokrovitelj
Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije

Za izdavača
Jugoslav Pantelić

Selektor Festivala i urednik izdanja
Aleksandar Saša Erdeljanović

Saradnici Festivala
Božidar Marjanović, Marijana Cukućan, Bojan Kovačević, Branislav Erdeljanović, Nenad Bekvalac, Milena Gvozdenović, Božidar Jovanović, Petar Mihajlović, Marjan Vujović

Digitalna restauracija
Dubravko Badalić, Stevan Stanić, Zoran Kabić, Lazar Lisinac, Bojan Perković, Maša Badalić

Prevod
Branislav Erdeljanović, Nenad Bekvalac, Marjan Vujović, Bojan Kovačević, Milena Gvozdenović, Agencija za prevodilačke usluge „Zvonja"

Tehnički saradnici na projektu
Aleksandra Savić, Bojan Kovačević, Saša Banjović, Svetlana Vistać, Vladimir Ćuk, Dragana Milić, Ivan Stamenković

Finansijski organizator
Ljubinka Terzić

Inspicijent
Radiša Cvetković

Klavirska pratnja
Miloš Krstić i Miloš Stanojević

Tehnička priprema kopija
Gordana Kabić, Milan Turudić, Nikola Jovanović, Dejan Stojanović

Tehničke usluge i projekcija
Ljubomir Jelić, Ivan Stojanović, Marko Alić, Nikola Šobić

Transport
Branko Pucar, Radojko Raketić, Miloš Petko, Aljoša Beader, Petar Turudić

Dizajn
Vuk Popadić i Miroslava Vuković „Sinergija dizajn"

Štampa
„Službeni glasnik"

Tiraž **700**

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
ISBN 978-86-83513-29-1
COBISS.SR-ID 235114508

web site: www.kinoteka.org.rs
e-mail: kinoteka@kinoteka.org.rs

Posebno zahvaljujemo
Cinemateca Portuguesa; Cinémathèque Française; Centre National du Cinema et de l'image animee (CNC); Cinematheque Royal de Belgique/ Koninklijk Belgisch Filmarchief; Det Danske Filminstitut; Deutsche Kinemathek – Museum für Film und Fernsehen; Deutsches Filminstitut (DIF); FilmMuseum Munchen; Gosfilmofond of Russia; Kansallinen Audiovisuaalinen Instituutti Finland; Magyar Nemzeti digitalis Archivum es Filmintezet (MANDA), Národní filmový archiv Praha (NFA); Nasjonalbiblioteket /The National Library of Norway; Bulgarska Nacionalna Filmoteka; Arhiva Nationala de filme – Cinemateca Romana; National Film Center-National Museum of Modern Art Tokyo; Filmoteka Narodowa; Svenska Filminstitutet; Museo nazionale del cinema - Torino; Fondazione Centro Sperimentale di cinematografia-Cineteca Nazionale Maria Assunta Pimpinelli Roma; Fondazione Cineteca Italiana Milano; Fondazione Cineteca di Bologna; Filmarchiv Austria; Kinoteka na Makedonija; Slovenska kinoteka Ljubljana; Eye film institute Netherlands; George Eastman Museum Rochester; The Museum of Modern Art (MOMA), China Film Archive

Pod sjajem zapaljivih zvezda

Poštovani prijatelji filma,

Posle prošlogodišnjeg slavlja povodom punoletstva našeg festivala, evo nas i ove godine opet zajedno, devetnaesti put. Festival nitratnog filma, koji se svih ovih godina razvijao, menjao, poboljšavao koncepcijski i obogaćivao novim ljudima, potrudiće se i ovoga juna da vas obraduje prikazivanjem starih dobrih i retkih remek-dela nastalih u vreme korišćenja zapaljive filmske trake i neposredno posle toga.

Moto Festivala „Pod sjajem zapaljivih zvezda" izvučen je kao ideja iz jednog od filmskih vrhunaca ovogodišnjeg programa, dela ***Algol*** Hansa Verkmajstera, koje govori, doduše zlosrećno, o dolasku čoveka sa daleke zvezde na našu planetu, gde će posejati zlo. Ali da nam zvezde budu naklonjene, potrudićemo se sa skoro pedeset biranih filmskih naslova, dobijenih od trideset značajnih arhiva iz Evrope, Azije i Amerike.

Kao i ranijih godina vodilja Festivala je prikazivanje kvalitetnih filmova, među kojima su neki digitalnom restauracijom osveženi klasici svetske kinematografije, ali i mnoštvo retkih i zaboravljenih, pa ponovo otkrivenih bisera, koji će ovaj put imati beogradsku i srpsku premijeru. Poseban deo Festivala, već utvrđen na njegovim poslednjim izdanjima, jeste **Program filmova o Srbiji i Jugoslaviji.** Ove godine mahom ga čine filmovi koji kod nas do sada nikada nisu viđeni, a koji su dobijeni iz prijateljskog češkog Narodnog filmskog arhiva (NFA). Ipak, glavni garant uspešnosti jednog festivala svakako su velika rediteljska imena potpisana na špicama filmova. A ove godine njihova lista je više nego impresivna, pa ću navesti samo neka koja govore sama po sebi: Maks Ofils, Fridrih Ermler, Žilijen Divivije, Raul Volš, Alberto Latuada, Lučijan Pintilije, Marsel Panjol, Vilhelm Diterle, Gustav Molander, Tomu Ucida, Žan Renoar, Branko Bauer i mnogi drugi.

Čast i zadovoljstvo će nam biti da ugostimo više od trideset uvaženih gostiju, direktora kinoteka i upravnika arhiva i filmskih kolekcija, istoričara filma i filmskih arhivista, reditelja i filmskih kritičara iz petnaestak zemalja, koji će svojim prisustvom uveličati junske praznike filma. Na Festivalu će biti i promocija DVD izdanja i novih knjiga o filmu, tribina i razgovora o filmovima, ali i o saradnji na čuvanju i spasavanju filmske baštine, kao i pregršt drugih iznenađenja.

Sigurni smo da će i ovaj put u mase dragulja pristiglih s nekoliko meridijana svako od gledalaca naći bar jedan naslov posle koga će iz bioskopske sale (a biće ih dve, kao i prethodnih godina) izaći ozaren i ispunjen dobrim vibracijama. U to ime želim vam da uživate u još jednom po bogatstvu naslova uspešnom i po lepoti viđenog berićetnom Festivalu zapaljivog filma, simboličnog naziva „Pod sjajem zapaljivih zvezda".

Dobro došli!

Aleksandar Saša Erdeljanović

Skraćenice zemalja / Country Abbreviations

AG	Argentina/Argentina
AT	Austrija/Austria
BE	Belgija/Belgium
BG	Bugarska/Bulgaria
CN	Kina/China
CS	Čehoslovačka/Czechoslovakia
FI	Finska/Finland
FR	Francuska/France
GE	Nemačka/Germany (do/until 1948)
HU	Mađarska/Hungary
IT	Italija/Italy
JP	Japan/Nippon
JUG	Jugoslavija/Yugoslavia (1918–1941)
PT	Portugalija/Portugal
RO	Rumunija/Romania
SE	Švedska/Sweden
SLO	Slovenija/Slovenia
SU	Sovjetski Savez / USSR
US	SAD / United States of America
YU	Jugoslavija/Yugoslavia (1945–1992)

Skraćenice zanimanja / Credit Abbreviations

Ad/Auth	Autor književnog dela Author
F/Ph	Direktor fotografije Photography
M	Muzika Music
Mt/Ed	Montaža Editing
Pp/PC	Proizvodno preduzeće Production Company
Ps/Sc	Pisac scenarija Screenplay
R/Dir	Reditelj Director
Ul/Cast	Uloge Cast

Program XIX Festivala nitratnog filma

XIX Nitrate Film Festival Program

06.06.2017.
Uzun Mirkova 1

18,00 **ZBOGOM MLADOSTI**
ADDIO GIOVINEZZA (IT, 1918)
R: Augusto Genina
Ul: Maria Jacobini, Lido Manetti

06.06.2017.
Uzun Mirkova 1

20,00 Svečano otvaranje 19. Festivala nitratnog filma "Pod sjajem zapaljivih zvezda"
Program filmova "Beograd između dva svetska rata"/Film program "Belgrade between two World Wars"/
Beograd (1919)
F: D.W. Ivanoff, W. Matusevitsch
Beograd, prestonica Kraljevine Jugoslavije (1932)
R: Vojin M. Đorđević
Beograd (1932)
R: Julius Schmitt, Lavoslav Reichl

07.06.2017.
Kosovska 11

17,00 **OPAO JE TANANI CVET**
DEJA S'ENVOLE LA FLEUR MAIGRE
(BE, 1959)
R: Paul Meyer
Ul: Domenico Mescolini, Valentino Gentili

07.06.2017.
Kosovska 11

19,00 **MANJA: PRIČA O RADNICI U FABRICI CIGARETA**
MANIA. DIE GESCHICHTE EINER ZIGARETTENARBEITERIN (GE, 1919)
R: Eugen Illes
Ul: Pola Negri, Arthur Schroder

07.06.2017.
Uzun Mirkova 1

21,00 **CEZAR**
CESAR
(BE, 1959)
R: Marcel Pagnol
Ul: Raimu, Pierre Fresnay

08.06.2017.
Kosovska 11

17,00 **ŽENA NA IVICI**
MULHERES DA BEIRA
(PT, 1923)
R: Rino Lupo
Ul: Brunilde Judice, Mario Santos

08.06.2017.
Kosovska 11

19,00 **ITA RINA – FILMSKA ZVEZDA, KOJA JE ODBILA HOLIVUD**
ITA RINA – FILMSKA ZVEZDA, KI JE ZAVRNILA HOLLYWOOD (SLO, 2016)
R: Marta Frelih

08.06.2017.
Uzun Mirkova 1

21,00 **Danton**
DANTON
(GE, 1930/31)
R: Hans Behrendt
Ul: Fritz Kortner, Lucie Mannheim

09.06.2017.
Kosovska 11

17,00 **KOZAČKI BIČ**
THE COSSACK WHIP
(US, 1916)
R: John H. Collins
Ul: Viola Dana, Grace Williams

19,00 **PLAMENOVI NITRATA**
NITRATE FLAMES / LLAMES DE NITRATO
(NO/AG, 2014)
R: Mirko Stopar
Ul: Irene Molnar, German Baudino

09.06.2017.
Uzun Mirkova 1

21,00 **SVAČIJA GOSPOĐA**
LA SIGNORA DI TUTTI
(IT, 1934)
R: Max Ophuls
Ul: Isa Miranda, Memo Benassi

10.06.2017.
Kosovska 11

16,30 **FILMOVI AJ FILM INSTITUTA IZ AMSTERDAMA – PROGRAM FILMOVA IZ DESMET KOLEKCIJE: "KADA JE ZEMLJA ZADRHTALA"**
EYE FILM INSTITUTE, AMSTERDAM - DESMET PROGRAM: WHEN THE EARTH TREMBLED

18,30 **PRED SUDOM ISTORIJE**
PERED SUDOM ISTORII
(SU, 1965)
R: Fridrih Ermler
Ul: Vasilij Šul'gin, Fedor Petrov

10.06.2017.
Uzun Mirkova 1

20,30 **LICE ŽENE**
EN KVINNAS ANSIKTE
(SE, 1938)
R: Gustaf Molander
Ul: Ingrid Bergman, Anders Henrikson

22,30 **DŽEZ KONCERT FILMSKE MUZIKE**
Vokal: Katarina Kačunković
Klavir: Vladan Milenković;
Saksofon: Aleksandar Jaćimović;
Kontrabas: Branko Marković;
Bubnjevi: Dušan Ivanišević

11.06.2017.
Kosovska 11

17,00 **MALA VERONIKA / NEVINOST**
DIE KLEINE VERONIKA/ UNSCHULD (AT/GE, 1930)
R: Robert Land
Ul: Kathe von Nagy, Maly Delschaft

19,00 **TRI ANE**
(YU, 1959)
R: Branko Bauer
Ul: Dušan Stefanović, Svetlana Mišković

11.06.2017.
Uzun Mirkova 1

21,00 **VUČICA**
LA LUPA
(IT, 1953)
R: Alberto Lattuada
Ul: Kerima, Ettore Manni

12.06.2017.
Kosovska 11

17,00 **MALA POSLASTIČARKA**
BUDAI CUKRASZDA
(HU, 1935)
R: Bela Gaal
Ul: Zita Perczel, Anni Dobos

12.06.2017.
Kosovska 11

19,00 **DAVID GOLDER**
DAVID GOLDER
(FR, 1931)
R: Julien Duvivier
Ul: Harry Baur, Jackie Monnier

12.06.2017.
Uzun Mirkova 1

21,00 **REKONSTRUKCIJA**
RECONSTITUIREA
(RO, 1968)
R: Lucian Pintilie
Ul: George Constantin, Emil Botta

13.06.2017.
Kosovska 11

17,00 **ZALJUBLJENI MAČISTE**
MACISTE INNAMORATO
(IT, 1919)
R: Luigi Romano Borgnetto
Ul: Bartolomeo Pagano, Linda Moglia

13.06.2017.
Kosovska 11

19,00 **PROGRAM FILMOVA O SRBIJI I JUGOSLAVIJI**
FILM PROGRAM ABOUT SERBIA AND YUGOSLAVIA

13.06.2017.
Uzun Mirkova 1

21,00 **ALGOL – TRAGEDIJA MOĆI**
ALGOL - TRAGODIE DER MACHT
(GE, 1920)
R: Hans Werckmeister
Ul: Emil Jannings, Ernst Hofmann

14.06.2017.
Kosovska 11

17,00 **ODSTUPANJE**
OTKLONENIE
(BG, 1967)
R: Griša Ostrovski, Todor Stojanov
Ul: Nevena Kokanova, Ivan Andonov

14.06.2017.
Kosovska 11

19,00 **DIVLJA DEVOJKA**
WILD GIRL
(US, 1932)
R: Raoul Walsh
Ul: Charles Farrell, Joan Bennett

14.06.2017.
Uzun Mirkova 1

21,00 **ZEMLJA**
TSUCHI
(JP, 1939)
R: Tomu Uchida
Ul: Isamu Kosugi, Akiko Kazami

15.06.2017.
Kosovska 11

17,00 **ŽENE NISKAVUORIJA**
NISKAVUOREN NAISET
(FI, 1938)
R: Valentin Vaala
Ul: Olga Tainio, Tauno Palo

19,00 **ULIČNI ANĐEO**
MALU TIANSHI
(CN, 1937)
R: Yuan Muzhi
Ul: Zhou Xuan, Zhao Huisen

15.06.2017.
Uzun Mirkova 1

21,00 **CAREV AĐUTANT**
DER ADJUTANT DES ZAREN
(GE, 1929)
R: Vladimir Strizhevsky
Ul: Ivan Mozhukhin, Eugen Burg

16.06.2017.
Kosovska 11

15,00 **FILM IZNENAĐENJA**

16.06.2017.
Kosovska 11

17,00 **DNEVNIK JEDNE SOBARICE**
THE DIARY OF A CHAMBERMAID
(US, 1945)
R: Jean Renoir
Ul: Paulette Goddard, Burgess Meredith
Projekcija sa zapaljive (nitratne) kopije

16.06.2017.
Kosovska 11

19,00 **SEKS U LANCIMA**
GESCHLECHT IN FESSELN
(GE, 1929)
R: Wilhelm Dieterle
Ul: Wilhelm Dieterle, Gunnar Tolnaes

16.06.2017.
Uzun Mirkova 1

21,00 **IZA VRATA**
BEHIND THE DOOR
(US, 1919)
R: Irvin V. Willat
Ul: Hobart Bosworth, Jane Novak

Rekonstrukcija

RECONSTITUIREA (RO, 1968)

Foto: Arhiva Naţională de filme – Cinemateca Romana

R/Dir: Lucian Pintilie
Ps/Sc: Horia Patrascu, Lucian Pintilie
Ad/Auth: Horia Patrascu, *Reconstituirea*
F/Ph: Sergiu Huzum
Mt/Ed: Eugenia Naghi
Ul/Cast: George Constantin, Emil Botta, George Mihaita, Vladimir Gaitan, Ernest Meftei

Ripu i Vujica, dva studenta, napiju se jedno veče dok slave svoje unapređenje. Pijani napadnu vlasnika bara, razbiju prozor i potuku se. Nekoliko dana kasnije, s tužiocem, sekretarom partije, policajcem, profesorom i filmskom ekipom vraćaju se na mesto gde se sve odigralo. Tužilac je odlučio da umesto da odu u zatvor budu glumci u obrazovno-dokumentarnom filmu protiv alkoholizma koji finansira država. Moraju do detalja da rekonstruišu sve što se dogodilo tog dana, od napada na barmena do njihove međusobne tuče. Međutim, rekonstrukcija će imati tragičnije posledice od događaja koji se stvarno desio.

„Tema je atipična za stvarni život u Rumuniji, a film ukazuje na zapadne uticaje", bila je zvanična ocena rumunskih „partijskih" kritičara, zbog čega je **Rekonstrukcija** čekala čak godinu dana na odobrenje za premijeru. Film nastao po Patraskuovoj noveli zasnovanoj na istinitom događaju kome je pisac prisustvovao, prema mišljenju Udruženja rumunskih filmskih kritičara, najbolji je rumunski film. Neverovatno provokativna za vreme u kome je nastala, **Rekonstrukcija** je, u stvari, britka alegorija o ljudskoj ravnodušnosti i kukavičluku, sa snažnim aluzijama na diktatorski režim Čaušeskog, a svojim modernizmom pomalo podseća na radove talentovanog Čeha Evalda Šorma. Sjajna gluma mladih protagonista, magična i nepristrasna kamera koja gradi atmosferu minimalističkim kretnjama i majstorska, inteligentna režija Lučijana Pintilijea obezbedile su **Rekonstrukciji** status remek-dela ne samo rumunske već i svetske kinematografije.

„Odlična struktura **Rekonstrukcije** zasniva se na jedinstvu mesta, vremena i radnje. Pintilije je ovaj film nazvao tragedijom, ali možemo ga bolje opisati kao tragičnu zabunu jako obojenu elementima crnog humora u tradiciji Gogolja i Svifta."

(Mira Lim i Antonin J. Lim:
Najvažnija umetnost: istočnoevropski film u dvadesetom veku, str. 341)

Plamenovi nitrata

NITRATE FLAMES /
LLAMES DE NITRATO (NO/AG, 2014)

Foto: Nasjonalbiblioteket

R/Dir: Mirko Stopar
Ps/Sc: Mirko Stopar
F/Ph: Diego Poleri
Mt/Ed: Torkel Gjorv
Ul/Cast: Irene Molnar, German Baudino, Luis Marangon, Tony Bozzo, Pierre Marquille

Ovaj dokumentarni film otkriva životnu priču Rene Falkoneti (1892–1946), francuske glumice koja je igrala naslovnu ulogu u nemom filmu **Stradanje Jovanke Orleanke** (*La Passion de Jeanne d'Arc*, 1928) Karla Teodora Drejera. Prateći njen život od blistavih i slavnih dana na pariskoj pozorišnoj sceni tokom dvadesetih do potpuno opskurnih poslednjih dana u Buenos Ajresu četrdesetih, ovaj dokumentarac posebno se fokusira na saradnju Falkonetijeve i Drejera na kultnom ostvarenju i njenoj jedinoj filmskoj ulozi, u čijoj je senci ostalo sve što je tokom života uradila.

Intrigantan i filmičan pokušaj reditelja Mirka Stopara (rođen u Argentini, sada živi u Oslu) da u ostvarenju **Plamenovi nitrata** preko filmskih inserata, fotografija i isečaka iz štampe ispriča životnu priču francuske glumice Rene Žan Falkoneti, poznatije kao Marija Falkoneti, ili samo Falkoneti, prilično je uspeo, ali i ostavio mnoga otvorena pitanja o njoj. U svoje vreme vrlo cenjena pozorišna glumica, naročito poznata po ulogama u lakim komedijama, Marija Falkoneti danas se pamti samo po jednoj naslovnoj roli odigranoj u legendarnom filmu Karla Teodora Drejera **Stradanje Jovanke Orleanke** (1928), koja se smatra možda i najvećom u celokupnoj istoriji kinematografije. Nezaboravni krupni planovi u scenama suđenja i odvođenja na lomaču, koji pokazuju svu ekspresivnost njenog glumačkog lica, predmet su razmatranja svih velikih knjiga i enciklopedija o filmu, uz konstataciju da je Falkonetijeva tumačila rolu sedamnaestogodišnje francuske nacionalne junakinje sa punih trideset pet godina. Prateći snimanje filma koji je glumici obeležio ceo život i navodno grub i diktatorski odnos reditelja Drejera, zbog koga je njena mentalna bolest još više napredovala, a paralelno i biografsko-hronološku priču o njenom putu do uspeha i bogatstva, preko ljubavi sa tri decenije starijim muškarcem, do bednog kraja izazvanog samodestruktivnom dijetom u dalekom Buenos Ajresu, Stopar je stvorio nezavršeni mozaik o ženi čija će još do kraja neosvetljena ljudska i glumačka sudbina sigurno i u budućnosti zaokupljati pažnju autora, istraživača i ljubitelja filma.

„Nadam se da će **Stradanje Jovanke Orleanke** Karla Teodora Drejera nakon mog filma steći mnogo novih fanova, a da će oni koji su ostali opčinjeni krupnim kadrovima Falkonetijeve u tom filmu steći tačniju sliku o tome kakva se žena zaista krije iza kultnog lika Jovanke Orleanke."

(Mirko Stopar, reditelj)

Mala Veronika / Nevinost

DIE KLEINE VERONIKA / UNSCHULD
(AT/GE, 1930)

FILM ARCHIV AUSTRIA

R/Dir: Robert Land
Ps/Sc: Max Jungk
Ad/Auth: Felix Salten, *Die kleine Veronika*
F/Ph: Otto Kanturek, Bruno Timm
Ul/Cast: Kathe von Nagy, Maly Delschaft, Mizzi Zwerenz, Harry Hardt, Karl Forest

Foto: Filmarchiv Austria

Mlada Veronika živi u malom planinskom selu u Tirolu s roditeljima, koji nisu u zavidnoj finansijskoj situaciji. Jednog dana stiže joj paket s haljinom od tetke koja joj šalje poziv za dolazak u Beč. Kada stigne u Beč, zadivljena je elegantnim apartmanom u kome tetka drži prostitutke koje predstavlja kao fine dame. Tetka je vodi u razgledanje lepota Beča, svake noći su u baru i piju šampanjac. Jedne večeri, tetkin prijatelj Ferdinand igra samo s Veronikom i ljubi joj ruke. Ispija se flaša za flašom šampanjca i raspoloženje dostiže vrhunac. Parovi napuštaju bar, pa čak i tetka Rosi izlazi sa svojim ljubavnikom. Smešeći se, Ferdinad odvodi Veroniku sa sobom. Kasnije, ona seda u voz i kreće kući. Iskustvo proteklih nekoliko sati liči joj na noćnu moru. Kada se voz približi obali Dunava, Veronika zastaje na trenutak, a zatim se spušta niz rub obale i baca u reku.

Mala Veronika, cinična priča o tome kako svetla velikog grada i njegove noćne zabave razbijaju životne iluzije mlade, naivne i nevine provincijske devojke, našla je idealnog tumača u Robertu Landu, još jednom od interesantnih ali zaboravljenih reditelja, koji je prestao da radi, a zatim i stradao zbog svog jevrejskog porekla. Ipak, glavni predstavnik ovog filma, tek nedavno pronađenog, a u vreme nastanka veoma popularnog, jeste predivna Kete fon Nađ, ili Katica Nađ, beskrajno šarmantna i ljupka glumica, naširoko poznata krajem nemog i početkom zvučnog razdoblja. Ona nosi film i blista u svakom kadru, u čemu je prati vizuelno jaka slika Beča iz vizije Roberta Landa. Po dolasku nacizma, Katica Nađ uglavnom je nastupala u francuskim filmovima, a do kraja svog prerano završenog života sećala se detinjstva i lepih mladalačkih dana u rodnoj Subotici.

„Fokus **Male Veronike**, koja je snimljena po istoimenoj noveli Feliksa Satena, nevidljivo se uzdiže oko platoa kod Katedrale Svetog Stefana u Beču. Oko nje grupisana je priča o zavodništvu, koja nas vodi od erotike do sentimentalnosti, a odatle dalje tokom Dunava. Režija Roberta Landa iznenađuje pojedinim motivima, posebno pejzažima, kao kompenzacijom za bezličnost priče."

(Berliner Borsen Courier, br. 549, 1929)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Filmarchiv Austria

Algol – tragedija moći

ALGOL – TRAGODIE DER MACHT
(GE, 1920)

film museum münchen

R/Dir: Hans Werckmeister
Ps/Sc: Hans Brennert, Friedel Kohne
F/Ph: Axel Graatkjarr, Herrmann Kricheldorff
Ul/Cast: Emil Jannings, Ernst Hofmann, Gertrud Welcker, John Gottowt, Hanna Ralph

Foto: FilmMuseum, München

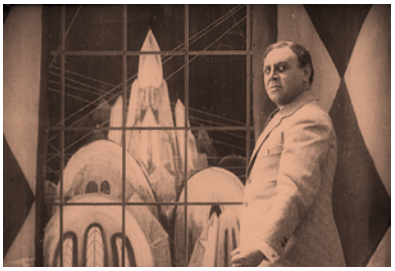

Priča prati život Roberta Herna, koji radi u rudniku uglja, i njegovo prijateljstvo s Marijom Obal. Jednog dana on u rudniku sreće novog rudara Algola, koji je zapravo posetilac s planete istog imena. Algol mu daje prototip mašine koja može da obezbedi neiscrpan izvor energije. Hern gradi fabriku za proizvodnju energije i pomoću mašine pravi veliki ekonomski preokret u svetu. Tokom narednih dvadeset godina, koristeći tehnologiju koja mu je data i kompaniju *Bios plant*, Hern će biti gospodar planete, a ekonomije svih država zavisne od njegovog proizvoda. Jedina koja ne zavisi od njega jeste zemlja u kojoj žive Marija i Peter, njen i Hernov sin koji se rodio kada su se njih dvoje rastali. Hern uvećava svoju moć i uticaj, ali gubi vezu s Marijom. U međuvremenu, njegov drugi sin Reginald pokušava mahinacijama da preotme firmu i sam postane gospodar sveta. Kako su zalihe rude u njegovoj zemlji pri kraju, Peter dolazi kod Herna i moli ga za pomoć, ali ovaj ga odbija tražeći da mu se Marija lično obrati. Peter organizuje otpor protiv neprijateljskog preuzimanja, a Robert Hern, iskvaren od moći, shvativši zle namere drugog sina, odluči da uništi mašinu.

Virtuozni spoj fantazije i drame, Verkmajsterov **Algol** dramaturški je godinama bio ispred svog vremena, otvoreno predstavljajući dihotomiju budućnosti – svet sjaja kojim vladaju bogati i moćni i svet mraka gde preživljava robovska radna snaga. Ovaj izuzetni prethodnik Langovog **Metropolisa** nije najsjajnije primljen u vreme premijere, ali iz današnje perspektive u potpunosti opravdava reči jednog kritičara da je to film „koji ne samo što maštom zaslepljuje oči već i govori o duši". Neobičnom kvalitetu ovog ostvarenja najviše doprinosi moćna ekspresionistička scenografija koju je radio Valter Rajman (scenograf Vineovog **Kabineta doktora Kaligarija**), koji je kao umetnički direktor bio zadužen za ceo vizuelni sektor, uključujući i međunatpise. Napokon, ne treba zaboraviti ni snažne role koje su odigrali Emil Janings kao Robert, Hana Ralf u ulozi Marije i đavolski Džon Gotovt kao Algol.

„Film je čudan spoj realnog i fantazije. Slike radnika revolucionara, seoskog života, crkvenih skupova, u suprotnosti s fantastičnim fenomenima, bizarnim tekstovima, kao i slike koje prikazuju moć i dominaciju Roberta Herna u pomalo ekspresionističkom stilu… Sve u svemu, filmu fali jednoobraznost, ali mu ne nedostaje snažna impresija."
(Der Kinematograph, Nr. 713, 12. 9. 1920)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
FilmMuseum Munchen, Cineteca Nacional Santiago de Chile

Zbogom mladosti

ADDIO GIOVINEZZA (IT, 1918)

MUSEO NAZIONALE DEL CINEMA
FONDAZIONE MARIA ADRIANA PROLO Torino - Mole Antonelliana

Foto: Museo nazionale del cinema Torino

R/Dir: Augusto Genina
Ps/Sc: Augusto Genina
Ad/Auth: Sandro Camasio, Nino Oxilia, *Addio Giovinezza*
F/Ph: Giovanni Tomatis
Ul/Cast: Maria Jacobini, Lido Manetti, Elena Makowska, Ruggero Capodaglio, Antronio Monti

Zgodni i šarmantni Mario i bledunjavi, nezgrapni ali velikodušni Leone, upoznaju se na studijama u Torinu i postaju nerazdvojni prijatelji. Posle nekoliko neuspešnih pokušaja, Mario iznajmljuje sobu za stanovanje, gde upoznaje kućevlasnikovu ćerku, krojačicu Dorinu. Oni se zaljube jedno u drugo, ali njihovu vezu podriva Elena, bogata, sofisticirana, ali i prepredena dama koja zavodi Marija. On nije ravnodušan prema Eleni, pa posle nekoliko svađa raskida vezu s Dorinom. Međutim, nešto kasnije, kada Mario diplomira i treba da se vrati u rodno mesto, Dorina pronalazi snagu da ga potraži i oni ponovo otkrivaju svoju ljubav.

Druga od četiri filmske adaptacije neverovatno popularnog komada Sandra Kamazija i Nina Oksilije **Zbogom mladosti**, napisanog početkom druge decenije dvadesetog veka, snimljena 1918. godine u režiji Augusta Đenine, bila je izgubljena sve do 1988. godine, kada je otkrivena u Japanu (ostale tri verzije su: Kamazijeva i Oksilijina iz 1913, druga Đeninina iz 1927. i zvučna verzija Ferdinanda Marije Pođolija). Lepršava i pitka komedija iz studentskog života, čiji naziv oslikava prelazak iz spokojnog mladićkog života u zrelo doba posle studija, skoro u svim verzijama plenila je pažnju gledalaca. Iako se prva verzija vodi kao izgubljena, a druga Đeninina smatra najboljom, filmska adaptacija iz 1918. izaziva divljenje svojim stilom, veštim slikanjem torinskih eksterijera i vrhunskom glumom dveju diva italijanskog nemog filma, Marije Jakobini (inače udovice Nina Oksilije, koji je poginuo na Goričkom frontu pre početka snimanja filma) u ulozi Dorine i Elene Makovske u roli Elene. Jedina sačuvana kopija ovog veselog i šarmantnog ostvarenja bila je prilično oštećena, ali je film spasen zahvaljujući odličnoj restauraciji Nacionalnog muzeja filma iz Torina i Kinoteke Bolonje.

„Na vanvremenskom fonu strasnih ljubavi i kraja studija odvija se kratkotrajno vreme mladosti, a rat je već ostavio dubok trag na početku XX veka. Ovaj film – koji je kritika različito dočekala, a publika zavolela – omaž je vedrini i melanholiji."
(Claudia Gianetto: Il Cinema Ritrovato, Bologna, Catalogo 2014)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Museo nazionale del cinema Torino, Fondazione Cineteca di Bologna

Svačija gospođa

LA SIGNORA DI TUTTI (IT, 1934)

Foto: Fondazione Cineteca Italiana

R/Dir: Max Ophuls
Ps/Sc: Curt Alexander, Max Ophuls, Hans Wilhelm
Ad/Auth: Salvator Gotta, *La signora di tutti*
F/Ph: Ubaldo Arata
M: Daniel Dax (Daniele Amfitheatrof)
Mt/Ed: Fernando Maria Poggioli
Ul/Cast: Isa Miranda, Memo Benassi, Tatjana Pavlova, Friedrich Benfer, Franco Coop

Zbog zanosne Gabi mnogi muškarci gube glavu. Prvo zbog nje dobije otkaz i ubije se poznati profesor, a zatim se u nju zaljubi i stari Leonardo, u čiju kuću ona dolazi jer joj se dopada njegov sin Roberto. Jedne večeri Leonardo u dvorištu želi da joj izjavi ljubav. Njegova supruga, naslutivši izdaju, pokuša da ih sustigne u invalidskim kolicima, ali padne niz stepenice i pogine. Postavši udovac, Leonardo za kratko vreme potroši i svoj i tuđ novac ugađajući mladoj Gabi, pa završi u zatvoru. Kada izađe na slobodu, vidi grad oblepljen posterima s likom Gabi, koja je u međuvremenu postala filmska zvezda. Lutajući očajan, naleti na auto i pogine. Gabi se potrese kad iz štampe sazna za nesreću, a naročito kad sretne Roberta, svoju izgubljenu ljubav, koji se u međuvremenu oženio njenom sestrom. Glumica više ne može da podnese teret loših vesti i diže ruku na sebe.

Posle fascinantnog filma **Ljubakanje** iz 1932, nemački reditelj jevrejskog porekla Maks Ofils dizan je u zvezde kao velika nada. No, posle paljenja Rajhstaga sledeće godine, emigrirao je u Francusku, gde je mahom režirao filmove, a onda otišao u Švajcarsku i potom, na početku Drugog svetskog rata, u Ameriku, gde je živeo i radio sledećih desetak godina. **Svačija gospođa**, jedini film koji je snimio u fašističkoj Italiji, vredan je zbog više razloga. U njemu je svoju prvu glavnu ulogu odigrala Iza Miranda, kasnije vodeća glumica Musolinijeve kinematografije, kojoj je uspeh tog filma, nagrađenog na Venecijanskom festivalu, prokrčio put ka slavi. S druge strane, ovo delo ispisano baroknim stilom (kako je kasnije kritika opisivala Ofilsove radove) i ispričano introspektivno, maestralnim filmskim jezikom i tehničkim detaljima (kamera, muzika i zvučni efekti), na najbolji mogući način potvrđuje da „reditelj melodramu uzdiže na visinu poezije".

„Poznavaoci Ofilsa u ovom filmu prepoznaće sve teme njegovih kasnijih ključnih dela: spektakl kao svet iluzije i surovosti, komercijalizaciju dive (poslednja scena je prekid štampanja Gabinih plakata), ukus propasti. Ali neupućene će iznenaditi izvanredan stil filma, koji u prvim godinama zvučnog doba ne samo što predstavlja riznicu svih resursa nemog filma (ekspresionističke senke, deformacije, briljantni subjektivni kadrovi) već se i koristi glasovima, šumovima i muzikom u maniru antirealizma kako bi podvukao atmosferu snoviđenja."

(Paolo Mereghett: Dizionario dei film)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Fondazione Cineteca Italiana

Opao je tanani cvet

DEJA S'ENVOLE LA FLEUR MAIGRE
(BE, 1959)

CINEMATEK

Foto: Koninklijk Belgisch Filmarchief

R/Dir: Paul Meyer
Ps/Sc: Paul Meyer
F/Ph: Freddy Rents
M: Arsene Souffriau
Mt/Ed: Paul Meyer, Rose Tuytschaver, Roland de Salency
Ul/Cast: Domenico Mescolini, Valentino Gentili, Luigi Favotto, Attilio Sanna, Dolores Oscari

Razotkrivajući istinu koja se krije iza italijansko-belgijskog sporazuma iz 1946. godine, po kome italijanski radnici treba da se zaposle u belgijskim rudnicima u zamenu za preko potreban ugalj kojim se hrani italijanska industrija, film prati porodicu imigranata sa Sicilije koja dolazi u Borinaž, industrijsko-rudarski kompleks u Belgiji. Njihov prvi dan u Borinažu poklapa se s poslednjim danom boravka ostarelog i iskusnog rudara Domenika, koji namerava da se vrati na rodnu Siciliju. On zna da će se rudnik zatvoriti i da će radna etika i kultura nestati iz kolektivnog pamćenja.

Težak život i veliki štrajk rudara u belgijskom ugljenokopu Borinaž maestralno su u istoimenom dokumentarcu iz 1933. godine predstavili svetu levičarski reditelji Joris Ivens i Anri Stork. Više od četvrt veka kasnije mladi reditelj Pol Mejer pokušao je da mešavinom poetskog viđenja i političkog angažmana otkrije sudbinu i intiman portret siromašnih radnika migranata s juga Italije (sam naslov filma izveden je iz pesme italijanskog nobelovca Salvatorea Kvazimoda), ali i grčkih i jugoslovenskih ratnih izbeglica koje su tražile svoju koru hleba u rudniku pred zatvaranjem, gde su se zaposleni masovno otpuštali. Bio je to strastveni ljudski i umetnički apel protiv eksploatacije i cinizma kapitala, gde „Borinaž nije tema, ali je okvir", izveden pod diskretnim uticajima klasika italijanskog neorealizma, Roselinija, De Sike, Viskontija i Antonionija. Beskrajno autentično, istovremeno lirično i uznemirujuće autorsko delo **Opao je tanani cvet** danas spada u velika ostvarenja belgijske filmske istorije.

„Bunjuel koji sreće Roselinija u pejzažu Borinaža, zatamnjenog prašinom uglja, strahotama rudnika i brdima stvorenim od otpada. Najbolji film ikada napravljen na temu okrutnosti emigracije, bezvremene laži o socijalnoj integraciji i bolne otuđenosti, kao i besramne dubine ljudske eksploatacije, snimio je umetnik koji je mogao i trebalo da postane najveći belgijski filmski stvaralac svoje generacije da mu je sistem dozvolio da sam producira svoje filmove."

(Nicola Mazzanti: Il Cinema Ritrovato, 2016)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Koninklijk Belgisch Filmarchief, l'Immagine Ritrovata Bologna

Ita Rina – filmska zvezda koja je odbila Holivud

ITA RINA – FILMSKA ZVEZDA, KI JE ZAVRNILA HOLLYWOOD (SLO, 2016)

Foto: Slovenska kinoteka

R/Dir: Marta Frelih
Ps/Sc: Marta Frelih
F/Ph: Rado Likon
M: Vojko Sfiligoj
Mt/Ed: Snježana Gazdić

Dokumentarni film o prvoj Slovenki koja je stekla svetsku glumačku slavu. Ida Kravanja, rođena 1907. godine, poznata kao Ita Rina, proslavila se u Evropi, a posebno u Francuskoj, svojom ulogom u filmu **Erotikon** (1929) u režiji Gustava Mahatija. Na vrhuncu karijere se udala, prešla da živi u Beograd i odbila poziv da snima u Holivudu. Nakon toga pojavila se u nekoliko nemačko-jugoslovenskih koprodukcija, ali je njena slava polako bledela.

Iako nije prva filmska biografija Ite Rine, film Marte Frelih na do sada najdublji i najkompleksniji način, kroz opis njene karijere i života, inserte iz filmova i razgovore s članovima porodice i istoričarima filma, pokušava da pronikne u tajne njenog nesvakidašnjeg uspeha. Prva slovenačka i jugoslovenska filmska zvezda proslavila se za kratko vreme, krajem dvadesetih i početkom tridesetih. Upoređivali su je s Gretom Garbo i Marlenom Ditrih i pred njom je bila blistava karijera. No, ljubav je htela drukčije. Posle udaje za beogradskog inženjera Miodraga Đorđevića i posvećivanja porodici i deci, filmske uloge su se proredile. Zatim je usledio rat, a posle njega u „novoj" kinematografiji, namerno ili nenamerno, za nju skoro da i nije bilo mesta. **Ita Rina – filmska zvezda koja je odbila Holivud** na interesantan, iskren i filmski čist i objektivan način pokušava da pronikne u sudbinu lepe žene i sjajne glumice koja je danas uglavnom poznata iz ukrštenica.

„Istorija se uvek piše iz muške perspektive. Mislim da je vreme da žene progovore o ženama koje su mnogo učinile u životu, a danas ne znamo mnogo o njima. Krajnje je vreme da one dođu do izražaja."

(Marta Frelih: Večer, 13. 10. 2016)

Odstupanje

OTKLONENIE (BG, 1967)

Foto: Bulgarska nacionalna filmoteka

R/Dir: Griša Ostrovski, Todor Stojanov
Ps/Sc: Blaga Dimitrova
Ad/Auth: Blaga Dimitrova, *Otklonenie*
F/Ph: Todor Stojanov
M: Milčo Leviev
Mt/Ed: Veselina Geševa, Ljuba Petrova
Ul/Cast: Nevena Kokanova, Ivan Andonov, Stefan Ilijev, Katja Paskaleva, Doroteja Tončeva

Negde na putu sreću se dve osobe. Neda je arheolog, a Bojan uspešan inženjer. Sedamnaest godina ranije bili su u kratkoj, ali burnoj ljubavnoj vezi. To je bilo odmah nakon rata, u vreme velike izgradnje, žarkog entuzijazma i vere u budućnost. U želji da se u potpunosti posvete društvu, odbacili su ličnu sreću, shvativši svoju ljubav kao nedopustivo skretanje od zadatih obaveza. Sada, posle toliko godina, oni se sećaju male sobe u potkrovlju i emocija koje su žrtvovali. Dok ponovo skreću s dnevne rutine i ličnih odgovornosti, shvataju da uzvišeni ciljevi i ambicije nisu nespojivi s ljubavlju – najvećim čovekovim emocionalnim dostignućem.

Od tri ostvarenja koja su zajedno režirali poznati pozorišni reditelj Griša Ostrovski i cenjeni snimatelj Todor Stojanov, njihov debi **Odstupanje** jedan je od najboljih i ključnih filmova bugarske kinematografije šezdesetih godina. Kamerno postavljeno i modernistički režirano, sa suptilnim uticajima Antonionija i Renea u formi, ovo delo je neuobičajeno ironičnim tonovima prvi put progovorilo o greškama staljinističke epohe. Biser bugarske sedme umetnosti, s pravom nagrađen na Moskovskom festivalu i visoko rangiran u Veneciji, blista svojom naizgled monotonom atmosferom i sjajnom glumom vodećih novotalasnih glumaca Nevene Kokanove i Ivana Andonova.

„Film govori o odnosu dveju duša koje su se nekada volele, dugo se nisu videle, a onda se slučajno srele. Pri tom susretu sećaju se prošlog i javlja se niz pitanja. I film pokušava da da odgovore na ista pitanja… Blaga Dimitrova je pesnikinja nerealizovane ljubavi, ljubavi koja samo okrzne, iznenadi, nestane i zada više bola nego prijatnosti. Film, kao i roman, jeste pokušaj pesnikinje da specifičnim intimnim problemima i raspoloženjima da širi odjek.”

(Ivajlo Znepolski, Bulgarska nacionalna filmoteka)

Carev ađutant

DER ADJUTANT DES ZAREN (GE, 1929)

Foto: Jugoslovenska kinoteka

DET DANSKE FILMINSTITUT

R/Dir: Vladimir Strizhevsky
Ps/Sc: Vladimir Strizhevsky
F/Ph: Nikolai Toporkoff
Ul/Cast: Ivan Mozhukhin, Eugen Burg, Carmen Boni, George Seroff, Fritz Alberti

Godine 1912. Boris Kurpski, ruski plemić i carev ađutant, vraća se u Rusiju slomljenog srca pošto je njegova verenica prekinula venčanje u poslednjem trenutku. U vozu nailazi na Italijanku Helenu, mladu ženu čiji je pasoš ukraden na granici s Nemačkom. Da bi joj pomogao da uđe u Rusiju, Boris je predstavlja kao svoju nevestu. Uskoro se zaljubljuje u nju i ona pristaje da se uda za njega. Jednom, vraćajući se ranije sa straže, vidi je kako se iskrada iz kuće. Prati je do mračnog dela grada, gde se ona pridružuje sastanku revolucionara s tajanstvenim muškarcem na čelu. Vođa revolucionara je hvali što se udala za Kurpskog kao što su i planirali i naređuje joj da nastavi zadatak po planu. Čuvši sve, Kurpski shvata da je u pitanju zavera da se car ubije na predstojećem balu i sređuje da Helena odmah napusti zemlju. Međutim, zlokobni lider revolucionara kaže Heleni da će Boris biti ubijen ako ona odustane od atentata. Ucenjena, Helena odlazi na bal, ali je Boris sprečava da izvrši zadatak. Šef policije, general Trunov, greškom hapsi Kurpskog, dok revolucionari otimaju Helenu i beže ka finskoj granici, ali ih ova dvojica sustižu i ubijaju. General dozvoljava Borisu da Helenu prevede preko granice i njih dvoje se rastaju, verovatno zauvek.

Vrhunska mešavina komedije, avanture i špijunskog filma bila bi najkraća odrednica ostvarenja **Carev ađutant**. Vladimir Striževski, beli emigrant koji se kao reditelj gotovo isključivo bavio Rusijom i ruskim temama (osim u svom poslednjem, italijanskom filmu **Telo i duša**, prikazanom pre dve godine na Festivalu nitratnog filma), majstorski je ispričao priču o zaveri protiv cara, povezujući prelepu Italijanku krupnih očiju Karmen Boni i besmrtnog Ivana Možuhina, kome je uloga carevog ađutanta bila jedna od poslednjih velikih rola na filmu. Zanimljivo je i indikativno rediteljevo viđenje cara, čija je figura prikazana s gotovo mističnim poštovanjem – poput Hrista u **Ben Huru** car je upadljivo postavljen izvan kadra ili je okrenut leđima. Osim vešto dočarane atmosfere carske Rusije, odličnih tehničkih kvaliteta (režija, fotografija, scenografija, kostimi), pažnju privlače i sjajni karakterni epizodisti Eugen Burg u roli prijateljskog barona Korfa i Aleksandar Granah kao mračni i misteriozni revolucionarni vođa.

„Shvatanje filmske režije Striževskog nije u potpunosti uverljivo, pa neke od scena deluju čudno, no sve u svemu film je dobro odrađen. **Carev ađutant** nije remek-delo kao **Beli đavo** Aleksandra Volkova, ali je kao i on inficiran traumama izbegličtva (poput njegovog impresivnog zvučnog filma sa Možuhinom **Narednik X**, 1932) i neobično dirljiv."
(Casper Tybjerg: Catalogo Le Giornate del cinema muto, 2016)

Seks u lancima

GESCHLECHT IN FESSELN (GE, 1929)

Foto: Deutsche Kinemathek

DEUTSCHE KINEMATHEK MUSEUM FÜR FILM UND FERNSEHEN

R/Dir: Wilhelm Dieterle
Ps/Sc: Herbert Juttke, Georg C. Klaren
F/Ph: Walter Robert Lach
Ul/Cast: Wilhelm Dieterle, Gunnar Tolnaes, Mary Johnson, Paul Henckels, Hans Heinrich von Twardowski

Ekonomska kriza u Nemačkoj krajem dvadesetih u punom je jeku. Franc Zomer je nezaposleni inženjer. Kada jedan stranac na ulici pokuša da napadne njegovu suprugu Helenu, Franc joj pritrčava u pomoć, ali tokom tuče stranac nesrećno gine, a on završava u zatvoru. Odvojenost od supruge čini svoje i Franca zavodi jedan zatvorenik. Iščekujući supruga i bez posla, Helena prihvata poslovnu ponudu jednog od Francovih prijatelja iz zatvora i istovremeno ulazi u intimnu vezu s njim. Posle tri godine Franc izlazi na slobodu i sreće Helenu. Oboje osećaju krivicu za svoja dela i odlučuju da počine samoubistvo.

Pre odlaska u Ameriku početkom tridesetih, gde će od 1935. do 1950. sloviti za jednog od najeminentnijih holivudskih režisera, Vilhelm Diterle je u rodnoj Nemačkoj spadao u red vodećih glumaca, a od druge polovine dvadesetih i veoma talentovanih reditelja. Četvrti od njegovih desetak nemačkih rediteljskih radova **Seks u lancima** danas je poznat kao jedan od prvih filmova koji su načeli temu istopolne ljubavi, ali to nije bila glavna namera autora. Naime, još desetak godina ranije počinje era takozvanih objektivnih filmova o seksualnosti, čiji je utemeljivač bio Rihard Osvald. Diterleov **Seks u lancima** samo uslovno i delimično nastavlja tu tendenciju, koju proširuje na „edukaciju u vezi sa seksualnim i socijalnim pitanjima". Prava ideja njegovog vizuelno rafiniranog filma bila je reforma konzervativnog zatvorskog sistema, zbog kojeg se i rađaju za društvo teško prihvatljivi oblici ljubavi. Ovaj odličan film koji je pokazao sve odlike Diterleovog rediteljskog umeća (ritmična montaža, dobar rad s glumcima) bio je zabranjen za prikazivanje u nekoliko evropskih zemalja, ali ne i u vajmarskoj Nemačkoj.

„Ovo je film o strasti, ali s tendencijom strasti koja nas sve može povezati; to je film koji se bori za slobodu i ljudsko dostojanstvo, bez obzira na 'debljinu kože' i netoleranciju. Osim toga, to je i film koji postavlja težak i ozbiljan problem pred nas… Ovakvoj vrsti ostvarenja može se pronaći hiljadu grešaka, ali na kraju krajeva među njima ima i onih koja stimulišu umetnost i život."

(Reichsfilmblatt, Nr. 43, 1928)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Filmmuseum Munchen, Deutsche Kinemathek

Žene Niskavuorija

NISKAVUOREN NAISET (FI, 1938)

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE

Foto: Kansallinen Audiovisuaalinen Instituutti

R/Dir: Valentin Vaala
Ps/Sc: Jaakko Huttunen, Orvo Saarikivi
Ad/Auth: Hella Wuolijoki, *Niskavuoren naiset*
F/Ph: Armas Hirvonen
M: Harry Bergstrom
Mt/Ed: Valentin Vaala
Ul/Cast: Olga Tainio, Tauno Palo, Irja Lautia (Irja Elstelä), Lea Joutseno, Sirkka Sari

Na imanju Niskavuorijevih mladi plemić Arne venčava se s Martom jer njegova majka smatra da je dužnost najstarijeg sina da se oženi bogatom devojkom. Ali u selo dolazi mlada učiteljica Ilona, koja donosi sasvim nove poglede na život, i nastaju problemi jer se Arne zaljubi u nju.

Prvi od pet pozorišnih komada o plemstvu Niskavuorijevih koje je napisala Hela Vuolioki, pod pseudonimom Juhani Tervapa, poznati finski reditelj Valentin Vala ekranizovao je dva puta, 1938. i 1958. godine, ali je prva verzija znatno bolja. Specijalista za filmove sa ženama ovde je ponovo bio na svom terenu. Matrijarhat na imanju kontroliše sva zbivanja i drži ljude pod čvrstom kontrolom, ali po dolasku nove učiteljice, koja predstavlja moderni svet, tradicija i red moraju da ustuknu pred idealima kvalitetnijeg života i potrebama pojedinca. Vrhunska seoska drama o sukobu starog i novog u kome glavni junak mora da nađe balans ili da napravi izbor, učvrstila je Valu na mestu vodećeg finskog reditelja i postala prvi finski zvučni film koji je prikazan u Americi. Ovo delo posebno se pamti po roli Sirke Sari (mlada učiteljica Ilona), koja je dve godine kasnije nesrećno stradala u devetnaestoj godini, kao i po ulozi Olge Tainio (stara dama Lovisa), glumice koja je otkrivena u šezdesetoj godini, a dotle bila zaposlena kao šef prodaje karata u Narodnom pozorištu u Helsinkiju.

„Popularni finski roman na kome se zasniva film prikazuje borbu između starog i novog u savremenoj Finskoj, sa posebnim osvrtom na razbijanje velikih poseda u korist malih farmera. Kraj do koga je vešto doveo reditelj Valentin Vala na neki način je iznenađenje i jedva je u skladu s tradicijom Hejsovog kodeksa. Zbog toga niko ne treba da pročita sadržaj filma unapred."

(Frank S. Nugent, New York Times, 21 November 1938)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Kansallinen Audiovisuaalinen Instituutti

Lice žene

EN KVINNAS ANSIKTE (SE, 1938)

Svenska Filminstitutet

Foto: Svenska Filminstitutet

R/Dir: Gustav Molander
Ps/Sc: Gosta Stevens
Ad/Auth: Francis de Croisset, *Il etait une fois*
F/Ph: Ake Dahlqvist
Mt/Ed: Oscar Rosander
Ul/Cast: Ingrid Bergman, Anders Henrikson, Georg Rydeberg, Tore Svennberg, Gunnar Sjoberg

Zbog lica unakaženog nesrećnim slučajem u detinjstvu, ogorčena Ana Holm postaje nemilosrdni vođa kriminalne bande. Ona namerava da uceni suprugu poznatog plastičnog hirurga dr Vegerta, ali kad plan krene naopako, hirurg se sažali na nju i ponudi joj operaciju lica nadajući se da će to u njoj izazvati dobru unutrašnju promenu. Ana je sada lepa žena i predstavlja se kao guvernanta kako bi se uvukla u porodicu bogatog konzula Baringa u dogovoru s njegovim razuzdanim nećakom Torstenom, koji želi da preuzme kontrolu nad nasledstvom. Međutim, Ana postaje draga legalnom nasledniku, dečaku Larsu Eriku, a i zaljubljuje se u porodičnog sekretara Berga, i odlučuje da pobegne od svoje kriminalne prošlosti. Torsten, koji nestrpljivo čeka da se dočepa nasledstva, posećuje imanje i preti da će otkriti njen pravi identitet ako mu ne pomogne da ostvari prevarantski plan.

Prva i umetnički mnogo uspešnija filmska adaptacija francuskog pozorišnog komada **Lice jedne žene** (druga, američka, snimljena je 1941. godine u režiji Džordža Kjukora sa Džoan Kraford u glavnoj ulozi) omogućila je mladoj Ingrid Bergman ne samo da napravi najneobičniju rolu karijere, ujedno i najbolju u svom švedskom glumačkom periodu, već i da njome zainteresuje holivudskog mogula Dejvida O. Selznika, koji ju je ubrzo odveo u grad snova. Film u kome dominiraju krupni kadrovi njenog lica sa ožiljkom oduševio je domaću publiku, a potom dobio i međunarodna priznanja, između ostalog i na Venecijanskom festivalu. Bio je to njen pretposlednji, peti, i najznačajniji film u saradnji s vodećim rediteljem tog perioda Gustavom Molanderom. Švedska kinematografija ubrzo je izgubila svoju glavnu vedetu, ali je svetski film dobio zvezdu čija dela ni danas ne tamne.

„Mnogi su mislili da će uloga fizički osakaćenog kriminalca Ane Holm – sa ogromnim ožiljkom preko levog obraza – upropastiti njenu karijeru, ali Bergmanova se vrlo srčano borila za tu ulogu... Rezultat (njene saradnje s Molanderom) jeste portret moderne, nezavisne žene u vremenu kada je film, naročito švedski, izgledao beznadežno zastareo."
(Jon Asp, Svenska Filminstitutet)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Svenska Filminstitutet

Cezar

CESAR (FR, 1936)

Foto: Cinémathèque Française

R/Dir: Marcel Pagnol
Ps/Sc: Marcel Pagnol
F/Ph: Willy Faktorovitch
M: Vincent Scotto
Mt/Ed: Suzanne de Troye, Jeannette Ginestet
Ul/Cast: Raimu, Pierre Fresnay, Orane Demazis, Fernand Charpin, Andre Fouche

Dvadeset godina pošto ju je ljubav njenog života Marijus ostavio, Fani i dalje živi u braku s Panisom. Nakon njegove smrti, ona oseća obavezu da svom sinu Cezariu otkrije da je njegov pravi otac Marijus, čovek s kojim se nije videla od njihovog nesrećnog razlaza pre gotovo dvadeset godina. Iznenađen time, Cezario, koji je o Marijusu slušao samo loše stvari, odlučuje da ga lično upozna. Odlazi u Tulon i Marijusu se lažno predstavlja kao novinar. S vremenom shvata da Marijus nije ni nalik sebičnjaku i prema njemu razvija duboka osećanja. Nakon Panisove smrti, Marijus oseća potrebu da se vrati u Marselj kako bi se izmirio sa svojim ocem Cezarom i starom ljubavi Fani. Tek kada davnašnje razmirice i nerazumevanja isplivaju na površinu, Cezar shvata kakve su tragične okolnosti naterale njegove roditelje da se razdvoje.

Tokom ranih tridesetih Marsel Panjol, tada ikona pariskog pozorišta, vinuo se ka novim horizontima kao filmski reditelj u svojoj rodnoj Provansi. Naime, na filmu je ovekovečio junake svoje pozorišne trilogije Marijusa, Fani i Cezara. Cezar (Remi) poseduje bar na dokovima stare luke u Marselju, gde njegov sin Marijus (Pjer Frenej) briše stolove sanjajući o životu na moru. Uspešni sredovečni izrađivač jedara Panis (Fernan Šarpen) želi da se oženi Marijusovom dragom Fani (Oran Demazis). Time se uspostavlja sudbonosni romantični trougao oko koga se radnja odvija u više generacija u filmovima **Marseljske trilogije**, koja je Panjolu donela zasluženo mesto u istoriji kinematografije. Dok su prva dva filma iz serijala, **Marijus** (1931) i **Fani** (1932), režirali Aleksandar Korda i Mark Alegre, poslednji deo **Cezar** postavio je sam Panjol. On je sporiji i odiše pozorišnim ritmom, manje je duhovit, ali je i najdirljiviji i najbolniji. Zahvaljujući veličanstvenim glumcima i šarmu i gracioznosti cele trilogije, ta dela danas se smatraju najvećim posvetama Marselju, a Andre Bazen je zapisao: „Ako Panjol nije najveći majstor zvučnog filma, onda je bar blizu genijalnosti." Na Festivalu će biti predstavljena do sada najduža, digitalno restaurisana kopija koja dolazi iz Francuske kinoteke, a pred početak Festivala biće prikazana i prva dva dela trilogije s kopija Arhiva Jugoslovenske kinoteke.

„Ovaj film će okončati **Marseljsku trilogiju**, autora *Topaza*, kao najznačajnije delo napisano o slikovitom životu u staroj luci i spomenik koji će odoleti vremenu i društvenim i političkim prevratima. Na boji svoje zastave, Marselj će zauvek imati svog Cezara, svog Marijusa i svoju Fani, jer ih je Panjol zauvek oživeo."

(Roger Regent, Pour vous, 1936)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Cinematheque Francaise, Compagnie Mediterraneenne de Film

Dnevnik jedne sobarice

THE DIARY OF A CHAMBERMAID
(US, 1945)

Foto: Jugoslovenska kinoteka

R/Dir: Jean Renoir
Ps/Sc: Burgess Meredith
Ad/Auth: Octave Mirbeau, *Le journal d'une femme de Chambre*
F/Ph: Lucien Andriot
M: Michel Michelet
Mt/Ed: James Smith
Ul/Cast: Paulette Goddard, Burgess Meredith, Hurd Hatfield, Francis Lederer, Reginald Owen

Selestin, mlada i privlačna devojka, dobija posao sobarice u seoskoj vili imućne porodice Lanler. Spretno koristeći svoj šarm i lepotu da zavede muškarce na imanju, ona pokušava da se pomeri sa dna društvene lestvice. Kada shvati da gospodina Lanlera, glavu porodice, u potpunosti kontroliše njegova supruga, i to uz pomoć misterioznog sluge Žozefa, Selestin se okreće penzionisanom oficiru Mužeru, koji živi na obližnjem imanju. Opčinjen njome, Mužer joj nudi brak. Međutim, njenu pažnju privući će Žorž, atraktivni ali bolešljivi naslednik porodice Lanler koji se otvoreno protivi konzervativnoj majci. Kada joj ubrzo i Žozef otkrije svoja osećanja i planove, Selestin shvata da su njene čari privukle tri muškarca iz različitih slojeva društva, s potpuno različitim pogledima na svet.

Iako ocenjena lošije nego Bunjuelova verzija iz 1964. godine, depresivna i okrutna adaptacija Miraboove novele **„Dnevnik jedne sobarice"** iz 1946. u duhovnom smislu jeste svojevrsni nastavak Renoarovog predratnog remek-dela **Pravila igre**. Ova poetska fantazija o francuskom seoskom plemićkom imanju, u kojoj se skladno mešaju komični i dramski elementi, uzdiže se do tragizma farse. To najmračnije Renoarovo delo, čijoj atmosferi kontrapunkt daju impresionistička fotografija i hiperrealistička rekonstrukcija sela u studiju, nesumnjivo je jedan od najboljih filmova tog reditelja iz njegovog američkog perioda, kome ton daju vanserijske role bračnog para Godar–Meredit.

„Na svoj čudan način, Renoarova adaptacija nadrealnija je od Bunjuelove potonje verzije Miraboove novele o sobarici koja viri kroz ključaonicu i čiji dolazak u domaćinstvo dekadentne i aristokratske porodice izaziva haos. Ono što je bizarno u Renoarovoj adaptaciji (koju je napisao i producirao Meredit, tada suprug Godarove), jeste prozračna izveštačenost filmske postavke i uloga, što naglašava snažnu borbu koja se razvija kao u teatru prevara i obmana. Ne toliko gorka i divlja kao kod Bunjuela, ali jednako oštra u svojoj satiri, ova verzija stoji na inače neoznačenoj tački između **Pravila igre** i, recimo, **Zlatne kočije**."

(Geoff Andrew: The Time Out film guide, 1989)

Kozački bič

THE COSSACK WHIP (US, 1916

GEORGE EASTMAN MUSEUM

Foto: George Eastman Museum, Rochester

R/Dir: John H. Collins
Ps/Sc: Paul H. Sloane
Ad/Auth: James Oppenheim, *The Cossack whip*
F/Ph: John Arnold
Ul/Cast: Viola Dana, Grace Williams, Robert (Bob) Walker, Frank Farrington, Richard Tucker

Po naređenju prefekta policije Turova mirno selo u Rusiji napadaju kozaci pod izgovorom da traže revolucionare. Među zarobljenima su Katarina i njen verenik Aleksej. Primoravajući je na seks, Turov mučki bičevanjem ubija i nju i njenog verenika. Njena sestra Darija, koja je izbegla masakr, zaklinje se da će se osvetiti. Najpre beži u Moskvu, a zatim u Englesku, gde postaje primabalerina. Po povratku baletske trupe u Moskvu, Turov se zaljubljuje u Dariju i šalje joj lascivne poruke s molbom za susret. Naizgled flertujući s njim, Darija priprema osvetu i moli ga da je odvede u ćeliju u kojoj je ubio njenu sestru.

Kada je umro krajem 1918. godine, Džon Kolins imao je manje od trideset godina i čak četrdeset filmova snimljenih za pet godina rediteljske karijere. Sa svojom mladom suprugom Violom Danom već je bio ostvario niz velikih uspeha i predviđali su mu mesto Grifitovog nastavljača. Gledaocima interesantnu i blisku priču o ruskom despotskom carizmu, surovim kozacima i razuzdanoj policiji „Ohrani", protiv kojih se dižu anarhorevolucionari u filmu **Kozački bič**, Kolins je predstavio sa dozom melodrame, ali i veoma modernim stilom. Izvanredno dočaranom epohom i vrhunskim ulogama, naročito Viole Dane, kao i sugestivnom montažom i ritmom, ovaj film pleni i danas. Retrospektiva od sedam Kolinsovih filmova na prošlogodišnjem festivalu nemog filma u Pordenoneu pokazala je da će stare istorije filma morati da se menjaju i dopunjuju jednim velikim ali rano ugašenim imenom – Džon Kolins.

„Film će savremenog gledaoca iznenaditi svojom tehnikom. U dinamičnim scenama njegov talenat literarno eksplodira na platnu. On koristi kratke kadrove, s vremena na vreme upotrebljavajući kameru u pokretu. Sve navedeno, zajedno s promišljenim tempom, govori o tesnoj saradnji sa snimateljem Džonom Arnoldom."

(Kevin Brownlow: Behind the mask of innocence, 1990)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
George Eastman Museum, Rochester

Zemlja

TSUCHI (JP, 1939)

Foto: National Film Center-National Museum of Modern Art, Tokyo

R/Dir: Tomu Uchida
Ps/Sc: Yasutaro Yagi, Tsutomu Kitamura
Ad/Auth: Takashi Nagatsuka, *Tsuchi*
F/Ph: Michio Midorikawa
M: Akihiro Norimatsu
Ul/Cast: Isamu Kosugi, Akiko Kazami, Kaichi Yamamoto, Mari Ko, Bontaro Miake

Otac, majka, sin i deda žive u zajednici u ruralnom Japanu. Otac je ogorčen jer mora da preuzme tastove dugove. Primoran je da radi za dvoje da bi mogao da uštedi za najmanji „luksuz", nekoliko jaja, i materijal za ženin novi kimono i flašu sakea, koju treba da ispije s gospodarevom suprugom kada preda useve. Možda će morati da se suoči s gubitkom svega što ima jer je tast naumio da spali kuću. Tast ubrzo umire i otac mora da počne da gradi život od početka.

Veliki i slavni opus prefinjenog stiliste i ezopovskog društvenog kritičara Tomua Učide poznat je i priznat u njegovom rodnom Japanu, ali skoro nepoznat van granica te zemlje. Radeći decenijama u japanskom studijskom sistemu, Učida je pokazao neverovatnu spretnost i prilagodljivost ekranizujući na podjednako impresivan način samurajske filmove, trilere, adaptacije književnih dela sa socijalnom tematikom, pa čak i pseudovesterne, koje je snimao na severu Hokaida. Njegova **Zemlja**, koja je često poređena sa istoimenim Dovženkovim filmom, jeste ne samo njegovo najbolje predratno ostvarenje već i remek-delo filmskog realizma. Da bi se opisao težak život seljaka u severnom Japanu i dao njihov životni portret kroz četiri godišnja doba, film je sniman skoro tri godine, protiv želje studija „Nikacu", koji je nameravo da prekine snimanje. Priča o gorkoj sudbini jedne porodice efektno je kombinovana sa izvanrednim dokumentarnim snimcima rada seljaka na pirinčanim poljima. Iako je sačuvana verzija filma kraća od originala za oko pola sata, jasno je da je reč o jednom od najvećih dela japanske kinematografije s početka zvučnog filma.

„Prvi put u japanskom filmu izuzetno verno prikazan je težak život u poljima. I ljudi i priroda posmatraju se iz istog ugla i sa distance, bez sentimentalnosti. Smena godišnjih doba postaje ritam koji upravlja samim životom: u nju se polažu nade, ona je smisao svakog napora, ali zbog nemilosrdnih klimatskih uslova, vreme ponekad predstavlja i neprijatelja u svakodnevnoj borbi. I u ovom slučaju Učidina vizija ostaje suštinski pozitivna i dopušta mogućnost ponovnog rađanja iz pepela ma koliko velika tragedija bila (u ovom slučaju to je požar koji uništava imanje porodice)."

(Maria Roverta Novielli: Storia del cinema giapponese, 2001)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
National Film Center-National Museum of Modern Art, Tokyo

Žena na ivici

MULHERES DA BEIRA (PT, 1923)

Foto: Cinemateca Portuguesa

R/Dir: Rino Lupo
Ps/Sc: Rino Lupo
Ad/Auth: Abel Botelho, *A Frecha da Mizarela*
F/Ph: Artur Costa de Macedo
M: Maurice Thiriet
Mt/Ed: Georges Pallu, Mme Meunier
Ul/Cast: Brunilde Judice, Mario Santos, Antonio Pinheiro, Rafael Marques, Duarte Silva

Mlada i lepa seljanka Aninjas ima velike ambicije u životu i zato odbacuje iskrenu Andreovu ljubav. Upoznaje bogatog plemića Fidalga i odlazi u Porto poverovavši njegovim obećanjima o ljubavnoj i materijalnoj idili. Fidalgo, međutim, ubrzo poželi da je pretvori u ljubavnicu. Ponižena, ona odlučuje da se vrati kući, ali pohlepni otac, razočaran što sa sobom nije donela plemićev novac, ne želi da je primi. Aninjas pokušava da pronađe mir u samostanu, ali časne sestre, znajući njenu sudbinu, odlučuju da joj ne pruže utočište. Očajna, Aninjas odlazi ka liticama Misarele, gde susreće Andrea. Prekorevajući je zbog veze s plemićem, Andre joj ipak priznaje da je još voli. Iako na trenutak odlučuje da ne skoči sa litice, Aninjas počinje da se pita da li je zaista vredna Andreovih osećanja.

Luis de Pina je u svojoj *Istoriji portugalskog filma* zapisao da je reditelj Rino Lupo „slikao sa svetlom". Ta zanimljiva konstatacija odnosila se na do danas nedovoljno istraženo filmsko delo avanturiste i svetskog putnika Enrika Lupa (1888–1934), koji se na filmu potpisivao kao Rino Lupo, Cezar Rino Lupo i Cezar Lupov. Njegova životna i umetnička putešestvija vodila su ga od rodne Italije, gde je navodno snimao za poznatu kuću „Čines", preko Francuske, gde je radio za „Pate" i „Gomon", potom Danske, pa do carske Rusije, u kojoj je 1916–1917. kao reditelj i glumac snimio čak petnaest filmova. Pobegavši od boljševičke revolucije, na nekoliko godina skrasio se u Poljskoj, gde je snimio dva igrana filma i učestvovao u stvaranju glumačke akademije. Ostatak karijere na filmu, od 1923. godine, provodi u Portugaliji, gde režira sedam filmova do kraja nemog perioda. Njegov prvi, a ujedno i najbolji film, nastao po popularnoj noveli Abela Botelja, bila je ruralna, veristička drama **Žena na ivici**, snimljena u fascinantnom prirodnom dekoru, u kojoj je osim sjajne glume Brunilde Judiče posebno do izražaja došao Lupov osećaj za likovno i vizuelno.

„**Žena na ivici** je prvo veliko delo portugalske kinematografije." (Joao Bernard da Costa)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Cinemateca Portuguesa Museu do Cinema

Divlja devojka

WILD GIRL (US, 1932)

MoMA
The Museum of Modern Art

Foto: MOMA

R/Dir: Raoul Walsh
Ps/Sc: Doris Anderson
Ad/Auth: Paul Armstrong, *Salomy Jane;*
Bret Harte, *Salomy Jane's Kiss*
F/Ph: Norbert Brodine
M: Louis De Francesco
Mt/Ed: Jack Murray
Ul/Cast: Charles Farrell, Joan Bennett, Ralph Bellamy, Eugene Pallette, Irving Pichel

Muškarača i divlja devojka Saloma Džejn živi sa ocem Medisonom Klejom u Redvud Sitiju na obroncima Sijera Nevade. Energična i odlučna, uspeva da se oslobodi pohotljivog Pineasa Boldvina, licemernog člana „lige čistunaca" koji je pokušao da je napastvuje. Istovremeno, u gradu se pojavljuje stranac Bili, koji takođe ima nerešene račune s Boldvinom, jer je ovaj ukaljao ugled njegove sestre i uništio joj život. Pošto ubije Boldvina, Bili beži iz grada uz pomoć Džejn. Progonjeni od brojnih pojedinaca i šerifa, oni prevazilaze različite prepreke i s vremenom se zaljubljuju jedno u drugo.

Među svim klasicima starog Holivuda Raul Volš se posebno ističe po furioznom tempu svojih filmova, lakoći pripovedanja, vrhunski režiranim akcionim scenama i umeću da podjednako kvalitetno radi u svim žanrovima. Njegov decenijama skrajnuti vestern **Divlja devojka** upravo je takav – prepun šarma i svežine, zabavna i nepretenciozna kombinacija komedije, avanture i romantične priče. Taj film koji je iz tmine zaborava izvukao Muzej moderne umetnosti, predvodi izuzetna glumačka ekipa: Džoan Benet, Čarls Farel, Ralf Belami i Judžin Palet. Oni sa ostalim glumcima pojedinačno predstavljaju svoje likove na špici, po čemu je taj film jedinstven. Ako se u obzir uzmu i divne kalifornijske lokacije na kojima je **Divlja devojka** snimana, može se reći da je to još jedan sjajan film velikog profesionalca Raula Volša.

„Divna fotografija i snažno režirana avantura na Divljem zapadu, vrti se oko 'divljakuše', koju igra Džoan Benet, i njenog odnosa s nekoliko muškaraca: dobrodušnim kockarem, licemerom, razvratnim političarem, dvoličnim rančerom i mladim strancem koji se borio s generalom Lijem, čija je namera da ubije političara koji je obeščastio njegovu sestru. Lokacije na kojima se snimalo umnogome doprinose uspehu filma, a Volšova nepretenciozna režija, brzi tempo i osećaj za humor, poput zabavnih kadrova s Judžinom Paletom, drže film čak i kada se scenario zaglibi u radnji i predradnjama."
(Piter Bogdanovich: The Golden Age of American Talkies 1932, 2011)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
The Museum of Modern Art (MOMA)

Iza vrata

BEHIND THE DOOR (US, 1919)

Foto: Gosfilmofond of Russia

R/Dir: Irvin V. Willat
Ps/Sc: Luther Reed
Ad/Auth: Gouverneur Morris, *Behind the Door*
F/Ph: Frank M. Blount, J. O. Taylor
Ul/Cast: Hobart Bosworth, Jane Novak, Wallace Beery, James Gordon, J. P. Lockney

Oskar Krug bavi se prepariranjem životinja. Rođen je i živi u Americi, ali ga sugrađani uznemiravaju zbog njegovog nemačkog porekla kada izbije Prvi svetski rat. On je zaljubljen u Alis, ćerku bankara, koji ne odobrava njihovu vezu. Ljut zbog stalnih napada kojima je izložen, Krug se prijavljuje u vojsku. Odlučan da dokaže svoj patriotizam, postaje pomorski kapetan. Pre nego što isplovi, tajno se oženi Alis, ali kada njen otac to sazna, otera je iz kuće. Pošto nema kuda da ode, Alis se ušunja na brod i postane bolničarka. Međutim, nemačka podmornica potapa brod, a jedini preživeli su Oskar i Alis u čamcu za spasavanje. Nekoliko dana kasnije neprijateljska podmornica se pojavljuje, kapetan otima Alis, a Kruga ostavlja da umre. Oskar ipak biva spasen, dobija novi brod i zaklinje se da će se osvetiti. Godinu dana potom zarobljava istog nemačkog kapetana, koji ga nije prepoznao, i saznaje za brutalnu smrt koja je zadesila Alis. Njegova osveta biće strašna…

Decenijama zaboravljeno, sačuvano samo u delovima, ostvarenje Irvina Vilata **Iza vrata**, zahvaljujući velikom trudu ruskog Gosfilmofonda i Festivala nemog filma u San Francisku, ugledalo je svetlost dana u novoj, skoro celovitoj i digitalno restaurisanoj verziji. Na prošlogodišnjem Festivalu nemog filma u Pordenoneu, projekcija tog filma, prema mišljenju mnogih, bila je vrhunac smotre. Naturalistička i brutalna, nalik starim legendama o krvavom zločinu i neminovnoj još strašnijoj osveti, ova filmska priča o Prvom svetskom ratu istovremeno je i ozbiljna drama o čovekovoj sudbini i patriotska propaganda protiv mrskog i surovog nemačkog neprijatelja. Briljantno intoniran i snimljen, ovaj ubedljivo najbolji film kasnije skrajnutog Irvina Vilata ostaje u trajnom sećanju po veličanstvenoj glavnoj ulozi sredovečnog Hobarta Bozvorta, čija je slava tada već opadala, i maestralnoj epizodi negativca Volasa Birija, koji će vrhunac popularnosti dostići deceniju kasnije, na početku zvučnog filma.

„U ovoj priči Guvernera Morisa, Bozvort sjajno potcrtava lik povređenog čoveka koji na kraju izvrši pravednu kaznu nad svojim neprijateljem. Iako je priča predstavljena iz ugla ratnog doba u kome je nastala, to ne umanjuje njenu moć da zabavi. To je dosledna, dobro razvijena priča koja dostiže logičan kraj."

(Exibitors Herald, Dec. 1919)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
San Francisco Silent Film Festival, Gosfilmofond of Russia, The Library of Congress Washington

David Golder

DAVID GOLDER (FR, 1931)

Foto: Jugoslovenska kinoteka

R/Dir: Julien Duvivier
Ps/Sc: Julien Duvivier
Ad/Auth: Irene Nemirowsky, *David Golder*
F/Ph: Armand Thirard, Georges Perinal
M: Walter Goehr
Mt/Ed: Jean Feyte
Ul/Cast: Harry Baur, Jackie Monnier, Jacques Gretillat, Camille Bert, Paule Andral

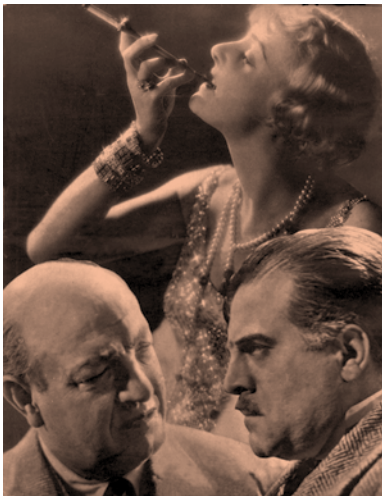

Sve velike svetske berze, Pariska, Londonska, Njujorška, znaju za Davida Goldera, ali niko ne zna s kakvom je mukom on sticao svoje bogatstvo u mladosti, dok nije postao veliki magnat, kralj nafte i zlata. U Rusiji se oženio mladom Jevrejkom Ester, sada uglednom ženom po imenu Glorija, s kojom ima ćerku Džojs, lepu, koketnu i sebičnu devojku koja uživa u ljubavi s princom Alekom. Veoma bolestan, David se priseća izdaje svog bivšeg partnera Markusa i trenutka kada se ovaj ubio jer je on odbio da mu pomogne. Iako mu doktor savetuje da smanji poslovne obaveze, David, za ljubav svoje ćerke, radi dok ne kolabira od umora. Primetivši da nešto nije u redu i uplašena za svoju budućnost, Glorija traži svoj deo, ali on odbija da joj ga da aludirajući na to da zna sve o njoj i njenom ljubavniku, grofu Hojosu. Besna, Glorija mu saopštava da Džojs nije njegova ćerka već Hojosova. Razočaran i bolestan, David iznajmljuje stan da bi se povukao od svih obaveza. Dolazak Džojs ponovo u njemu budi osećanja i on prodaje ostatak svog imetka da bi je obezbedio. Na kraju, u čamcu na kojem je i došao, odlazi da umre zaboravljen od svih, sem od mladog emigranta koji ga podseća na to kakav je i sam bio u mladosti...

Prva od dve filmske obrade debitantske novele mlade ruske Jevrejke Irene Nemirovski (druga je bila 1950. **Moja ćerka Džoj** u režiji Gregorija Ratova), ujedno je bila i zvučni prvenac velikog francuskog filmskog reditelja Žilijena Divivjea. Iako ne spada u najveća dela tog majstora, **David Golder** privukao je pažnju izuzetnim tehničkim kvalitetima i smelom upotrebom zvuka. Priča o bogatom Jevrejinu i njegovim poslovnim i porodičnim problemima delovala je kontroverzno, zbog čega su autori bili napadnuti za navodni antisemitizam, što je apsurd, jer su i autor dela Irena Nemirovski (ubijena u logoru Aušvic 1942) i žena glavnog glumca Harija Bora bile Jevrejke, dok je on sam umro od posledica torture u Gestapou 1943. godine. Naprotiv, film je bio izuzetna studija hipokrizije francuskog društva, a njegova najveća vrednost bila je minuciozna, „srcem zaustavljena" gluma nenadmašnog Harija Bora. Bio je to i prvi od sedam zajedničkih filmova koje su snimili Bor i Divivje, čija je saradnja bila primer savršenog razumevanja vrhunskih umetnika blistave faze francuskog „poetskog realizma".

„Više napad na francusko licemerje nego vežba antisemitizma, film je tečan, liričan i inventivan – kao izvanredan zvučni debi napravljen takođe na bazi debitantskog književnog dela. Divivje orkestrira savršenu sintezu germanskog osvetljenja i sovjetske montaže."

(James Hoberman: New York Times, 22 January 2016)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
TF1 Droits Audiovisuels, Centre National du Cinema et de l'image animee (CNC)

Pred sudom istorije

PERED SUDOM ISTORII (SU, 1965)

Foto: Gosfilmofond of Russia

R/Dir: Fridrih Ermler
Ps/Sc: Vladimir Vajnštok, Mihail Blejman
F/Ph: Mihail Magid, Lev Sokolski
M: Sergej Slonimski
Mt/Ed: Raisa Švarc
Ul/Cast: Vasilij Šuljgin, Fedor Petrov, Sergej Svistunov

Glavni junak ovog filma, koji spaja principe dokumentarnog i igranog, jeste stvarna ličnost, osamdesetsedmogodišnji Vasilij Vitaljevič Šuljgin, bivši monarhista i aktivni protivnik revolucije. U formi rasprave između starog Šuljgina i istoričara sovjetskog kova, koga tumači glumac, film preispituje zbivanja u Rusiji 1917. godine.

Vasilij Šuljgin (1878–1976), glavni junak filma pomalo neobičnog za vreme u kome je nastao, **Pred sudom istorije** istaknutog reditelja Fridriha Ermlera, zasigurno je jedna od najživopisnijih ličnosti ruske i sovjetske političke scene dvadesetog veka. Konzervativac i nacionalista, potomak maloruskog plemstva, poslanik Dume 1907–1917, član delegacije koja je od cara Nikolaja primila akt o abdikaciji s ruskog prestola, potom po dolasku boljševika aktivni učesnik belogardejskog otpora i najzad emigrant, deo života između dva rata proveo je u Čehoslovačkoj, a najviše u Kraljevini Jugoslaviji, gde je bio aktivan u emigrantskim organizacijama i štampi. Iako protivnik Hitlera, po oslobođenju Beograda agenti NKVD-a hapse ga i odvode u Sovjetski Savez, gde je odležao dvanaest od dvadeset pet godina robije, na koliko je bio osuđen. Na slobodi su mu mnogi dolazili na poklonjenje (između ostalih i Aleksandar Solženjicin), ali je po prirodi stvari morao biti „konsultant" KGB-a. Film u formi dijaloga između njega i pravovernog sovjetskog istoričara trebalo je da dokaže njegove istorijske zablude i greške, pa je snimanje bilo u potpunosti isplanirano i režirano. Ipak, harizmatični i inteligentni Šuljgin, diskretnom mimikom i intonacijom, kao i aristokratskim držanjem, dao je poseban ton tekstu koji je izgovarao. To je uznemirilo vrhušku, pa je film prikazivan svega nekoliko dana i potom završio u bunkeru.

„Ideološki duel Šuljgina i istoričara više ne deluje tako groteskno kao u sovjetsko vreme – u današnjem poimanju dve figure se nekako 'izjednačavaju'. Kako je jedan gledalac nedavno primetio, ako takvih kao što je Šuljgin više nema, ni tako impozantnog i civilizovanog ideologa, kako je u filmu prikazan istoričar, danas takođe nećemo naći."

(Oleg Kovalov: Katalog festivala arhivskog filma Belie Stolbi, 2017)

Danton

DANTON (GE, 1930/31)

deutsches filminstitut

R/Dir: Hans Behrendt
Ps/Sc: Heinz Goldberg
F/Ph: Nicolas Farkas
M: Artur Guttmann
Mt/Ed: Rene Metain
Ul/Cast: Fritz Kortner, Lucie Mannheim, Gustaf Grundgens, Alexander Granach, Gustav von Wangenheim

Foto: Jugoslovenska kinoteka

Godina je 1792. Posle neuspešnog bekstva kralj Luj XVI postaje zatvorenik u Parizu. U klubu jakobinaca, duhovnom centru revolucije, odvija se žustra rasprava oko toga treba li kralja proterati ili ubiti. U svom govoru pred Konventom, Danton predlaže osudu kralja na smrt giljotinom. Aristokrate širom Evrope stvaraju front protiv revolucionarne Francuske. U Parizu se masovno hapse sveštenici i plemići. Danton, koji ispituje zatvorenike, upoznaje plemkinju Lujzu Želi i zaljubljuje se u nju, a ona mu uzvraća ljubav. Nihov brak daje povoda Robespjeru da Dantona, idola masa, učini sumnjivim. Povrh svega, Dantona optužuje i izdajnički general Dumori, koji pravi pakt s Austrijancima. Danton putuje na front, otkriva generalovu prevaru, ali mu daje priliku da pobegne. Tokom pregovora s grofom od Koburga on dobija primirje nudeći u razmenu život Marije Antoanete. Vraćajući se u Pariz, saznaje da je bivša kraljica pogubljena u njegovom odsustvu. Raskid s Robespjerom je neminovan. Robespjer uspeva da u potpunosti izoluje Dantona i samo mu Demulen ostaje veran. Danton od tužioca postaje optuženik, no kada čuje žamor naroda, pomisli da je spasen. Ipak, Robespjer ima moć u Konventu i Dantonova sudbina biće zapečaćena.

Hans Berent, vrlo plodan nemački reditelj i scenarista koji je do dolaska nacista na vlast snimio blizu trideset igranih filmova, bio je ekspert za komedije, od kojih je najpoznatija **Pantalone** iz 1927. godine. Njegova druga ljubav bili su istorijski filmovi, a među njima je **Danton** najpoznatiji i najmonumentalniji. Iako su ga kritičari u vreme premijere osporavali optužujući ga da liči na „pozorišni film", to delo se iznad tematski sličnih izdiže snažnim i komplikovanim scenarijem (koji je oduševljavao čak i nacionalsocijaliste) i neverovatnim glumačkim duelima bardova u ulogama vođa revolucije: Kortnera (Danton), Granaha (Mara), Fon Vangenhajma (Sen Žist) i Grindgensa (Robespjer). Zanimljivo je da su samo nekoliko godina kasnije prva dvojica kao Jevreji, a treći kao komunista, morali da beže u emigraciju, dok se Grindgens (čiji je lik oportuniste poslužio kao model za **Mefist**a Ištvana Saboa) „prodao" nacistima i ostao da radi u Nemačkoj. Talentovani Hans Berent je poput svog junaka Dantona doživeo najcrnju sudbinu završivši u Aušvicu 1942. godine.

„**Danton**, istorijski film Hansa Berenta, takođe obnavlja temu prvih godina posle revolucije. Taj film liči na Dantona Buhoveckog iz 1921. godine po ravnodušnosti prema Francuskoj revoluciji i isticanju privatnog života vođa revolucije. Prethitlerovski Robespjer je hladan jezuitski intrigant koji zavidi Dantonu na ogromnoj popularnosti i širini njegove neusiljene prirode. Danton je sangviničan po temperamentu i prostodušan, a ne doktrinaran."

(Zigfrid Krakauer: Od Kaligarija do Hitlera, str. 341–343)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Deutsches Filminstitut

Ulični anđeo

MALU TIANSHI (CN, 1937)

中国电影资料馆
CHINA FILM ARCHIVE
中国电影艺术研究中心
CHINA FILM ART RESEARCH CENTER

Foto: China Film Archive

R/Dir: Yuan Muzhi
Ps/Sc: Yuan Muzhi
F/Ph: Wu Yinxian
M: He Luting
Ul/Cast: Zhou Xuan, Zhao Huisen, Zhao Dan, Wei Heling, Wang Jiting

Šangaj, 1935. godine. Pobegavši od rata i japanske okupacije Mandžurije, dve sestre dolaze u Šangaj, gde ih udome ljudi koji ubrzo jednu primoraju na prostituciju, a drugu, mlađu, da zarađuje kao pevačica u čajdžinici. Kada sestre saznaju da su njihovi „novi roditelji" našli kupca za pevačicu, zatraže pomoć suseda, uličnog trubača, u koga se zaljubi mlađa, i njegove družine. Dvoje mladih isplaniraju bekstvo, ali koliko dugo mogu da ostanu skriveni bez novca za stanarinu?...

Gotovo uvek na listama deset najboljih kineskih filmova svih vremena, **Ulični anđeo** Juena Mudžija (samo uslovno zasnovan na istoimenom holivudskom klasiku Frenka Borzejdža iz 1928) pruža čudnu ali bogatu mešavinu klasičnog Holivuda, formalnog eksperimenta, društvene kritike i uticaja šangajskog levičarskog filmskog pokreta. I žanrovski neobično – spoj komedije i slepstika, romantične drame, mjuzikla i tragedije – ovo filmsko delo na briljantan način dočaralo je pesimističku sliku Šangaja neposredno pred japansku okupaciju, s dekadencijom i glamurom bogatih i bedom, prostitucijom i kriminalom, na koji je naterana siromašna većina stanovništva.

„**Ulični anđeo** demonstrira sofisticiranost kineske levo orijentisane kinematografije tridesetih godina prošlog veka svojom osobenom fotografijom, jedinstvenom montažom i izvanrednom glumom. […] Devetnaestogodišnja glumica Džou Sjuen, koja igra pevačicu Sjao Hung, odrasla je kao siroče u Šangaju, koji je prikazan na filmu, a Sjao Hung bilo je ime koje je nosila u mladosti. Poznata kao 'zlatni glas', bila je pevačica i filmska glumica. Pesma 'Četiri godišnja doba', koju peva u ovom filmu, postala je veliki hit."

(Harry H. Koushu:
Celluloid China: Cinematic Encounters with Culture and Society, 2002)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
China Film Archive

Mala poslastičarka

BUDAI CUKRASZDA (HU, 1935)

Foto: Jugoslovenska kinoteka

R/Dir: Bela Gaal
Ps/Sc: Bela Gaal, Istvan Zagon
Ad/Auth: Istvan Zagon, *Budai Cukraszda*
F/Ph: Istvan Eiben
M: Imre Hajdu
Ul/Cast: Zita Perczel, Anni Dobos, Artur Somlay, Gyula Kabos, Gyula Gozon

Jedna poslastičarnica krije se u uličicama na budimpeštanskom Ružinom brdu. Ilonka, ćerka vlasnika, radi u njoj. Ona je zaljubljena u mladog doktora Laciku, ali zbog loše finansijske situacije u kojoj se našla njena porodica ne sme da razmišlja o braku. Devojka upoznaje slikara Sirakija i postaje njegov model da bi zaradila pare za udaju, ali beži kada on poželi da je poljubi. Slikar dobija zlatnu medalju na nacionalnoj izložbi za sliku „Prolećni oblaci", na kojoj mu je ona pozirala. Dovitljiva Ilonka pokušava da obezbedi posao za Laciku kod Sirakijevog brata, profesora hirurgije. No, Lacika odlazi u selo, ljubomoran i sumnjičav prema Ilonki i Sirakiju. Upravnik Sirakijevog imanja Šulmajer pomogne Ilonki i dovede je do Lacikinog sela, gde se ljubav mladih ponovo budi. Istovremeno, Siraki sa svojim modelom Juditom odlazi na odmor u Veneciju.

Bela Gal, autor maestralne komedije **Čarobni auto** iz 1934, angažovao je godinu dana kasnije isti tim, zavodljivu Zitu Percel u ulozi poslastičarke Ilonke i komičara bez premca Đulu Kaboša kao upravnika Šulmajera, u ne manje uspešnoj **Maloj poslastičarki**. Prepuna vrcavog humora, sjajne glume i vrhunske muzike, ova komedija imala je i svoju drugu stranu. Nastala odmah posle ubistva kralja Aleksandra u Marselju, kada su neke od sumnjivih mađarskih porodica proterane iz Jugoslavije, ova duhovita priča iskorišćena je za propagandu koja nije imala nikakve veze s filmskom radnjom. Naime, stari poslastičar je nekadašnji vlasnik zemlje na jugu i kod njega stalno dolazi verglaš koji peva pesmu „U dvorištu, u Subotici, procvetao je cvet", na šta dirnuti starac izgovara: „O, tužne li mađarske sudbine". Ipak, ako se to zanemari, reč je o vrhunskoj konverzacijskoj komediji koja i danas kao i u vreme premijere izaziva salve smeha.

„Film o iznenadnoj sreći skromne poslastičarke! Duhovitost, zbunjenost, šale, podvale i vedar humor na svakom koraku! Komika, humor, idila, lepota slika i melodija, realnost života izneseni u srećno uspelom filmskom spletu! Jedno od onih retkih filmskih dela za koja važi oznaka: odličan zabavan film!"

(Iz propagandnog letka tokom prikazivanja filma u Kraljevini Jugoslaviji)

Vučica

LA LUPA (IT, 1953)

CENTRO SPERIMENTALE DI CINEMATOGRAFIA
cineteca nazionale

R/Dir: Alberto Lattuada
Ps/Sc: Alberto Lattuada, Alberto Moravia, Ennio de Concini, Ivo Perilli, Antonio Pietrangeli
Ad/Auth: Giovanni Verga, *La lupa*
F/Ph: Aldo Tonti
M: Felice Lattuada
Mt/Ed: Leo Cattozzo
Ul/Cast: Kerima, Ettore Manni, May Britt, Mario Passante, Giovanna Ralli

Foto: Jugoslovenska kinoteka

U malom mestu živi privlačna sredovečna žena koju zbog slobodnog ponašanja svi zovu Vučica. Da bi njenu ćerku Marikiju, dobru i skromnu devojku, izabrali da na godišnjoj procesiji predstavlja Svetu Agatu, zaštitnicu sela, Vučica upotrebi svoje zavodničke moći. Na seosku proslavu iz obližnje tvrđave dođe vojnik Nani, koji se zaljubi u Vučicu i postane joj ljubavnik. Kasnije upozna Marikiju i shvati da je ona ćerka njegove ljubavnice, pa odluči da ostavi Vučicu i zaprosi Marikiju. Devojka, koja sumnja u prirodu odnosa majke i Nanija, okleva, ali je majka nagovori da pristane u nadi da će tako povratiti ljubavnika. Međutim, kad se uda i dobije dete, Marikija izbaci majku iz kuće. Vučica se preseli kod vlasnika fabrike cigareta, gde sprema osvetu. Kad majka pokuša da je odvoji od muža, ćerka se pobuni, a pridruže joj se i ostale žene iz sela. Bežeći od potere, Vučica se zatvori u magacin s cigaretama, gde podmetne požar.

Strastvena i burna priča o tragediji lepe žene izazvanoj njenim animalističkim nagonima za muškarcima, netipična je za stvaralaštvo Alberta Latuade u ranim pedesetim godinama, kada je bio jedan od lučonoša neorealizma. Iskusno balansirajući između komercijalne i rado viđene priče o nimfomaniji i umetničko-psihološkog viviseciranja tog ozbiljnog psihičkog problema, Latuada je napravio odličan bioskopski film čiji sveprisutni erotizam izbija iz svakog kadra. No, pravi junak **Vučice**, osim majstorske kamere Alda Tontija, jeste egzotična i putena glumica Kerima, koju je publika upoznala i zavolela tri godine ranije, u remek-delu Kerola Rida **Prognan na ostrva**.

„Ova divlja priča o požudi i osveti slobodna je adaptacija stare priče Đovanija Verge o sicilijanskoj vreloj krvi. Gospodin Latuada postavio ju je u potpuno realističnom stilu, tako da se čini da vrućina izbija iz kamenih ulica, a znoj iz pora ljudske kože. Pri čestim susretima glumaca, odeća spada i tela se otkrivaju. Isto kao i krv i suze."
(Bosley Crowther, New York Times, 18. 2. 1954)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Cineteca Nazionale, Lucana Film Commission (LFC)

Zaljubljeni Mačiste

MACISTE INNAMORATO (IT, 1919)

Foto: Foto: Fondazione Cineteca di Bologna

R/Dir:
Luigi Romano Borgnetto
F/Ph: Alvaro De Simone
Ul/Cast: Bartolomeo Pagano, Linda Moglia, Orlando Ricci, Ruggero Capodaglio, Letizia Quaranta

Mlada i lepa Ada Tompson razgovara s prijateljima na terasi kuće svog oca i primećuje da se u blizini snima film o Mačisteu. Uzbuđena zbog prisustva filmskog junaka, ona insistira da ga otac pozove na večeru, što ovaj sa zadovoljstvom i čini. Mačisteovoj snazi ne dive se samo žene. On nosi dva mladića, svakog na po jednom ramenu, penjući se uz stepenice i svi uzbuđeno iščekuju da vide koliki će mu tanjir zapravo biti potreban tokom večere. Dok se bogati zabavljaju, obespravljeni se okupljaju u nameri da započnu štrajk. Ohrabruje ih Tompsonov konkurent, uz pomoć trojice gazdinih radnika, Šerloka, Džoba i Bilija, koje je podmitio. Ljudi se okupljaju oko Tompsonove vile i počinju da razbijaju prozore. Gazda im se hrabro suprotstavlja, ali tek kad se njegov novi supersnažni prijatelj pojavi, oni se povlače i i postaju filmski fanovi moleći za autogram. Međutim, situacija se ne smiruje i momci uspevaju da kidnapuju Adu. Traže od Tompsona da jeftino proda svoj biznis, ali on ne želi da popusti i počinje borba u kojoj mu njegov prijatelj pomaže. Rundu po rundu, Mačiste steže obruč oko svojih neprijatelja, čija je jedina prednost njihova brojnost. Mačiste kažnjava negativce, ali je osuđen na nesrećnu ljubav.

„Ona je u pravu... Da li je neko ikada video gazelu ruku pod ruku sa slonom?", pita se neustrašivi junak Mačiste u finalu filma **Zaljubljeni Mačiste**. I zaista, ovo je jedini film gde „nežni džin", oličenje hrabrosti i snage pokazuje emocije prema ženskom polu, ali sve ostaje jednostrano jer mlada pripada drugom. Bio je ovo još jedan od velikih uspeha u kolosalnom serijalu filmova o modernom Herkulu, kojima je nekadašnji lučki radnik Bartolomeo Pagano (počev od **Kabirije** Đovanija Pastronea iz 1914) oduševljavao gledaoce željne avantura i punio bioskopske sale širom sveta punih petnaest godina, sve do kraja doba neme kinematografije. Svež i pitak, pun zabavnih i dramatičnih detalja, ovaj film potvrdio je popularnost Pagana po završetku Prvog svetskog rata i omogućio mu da i u sledećoj deceniji bude najomiljeniji heroj italijanske filmske publike.

„Mačisteovi odnosi sa ženama oduvek su bili kontroverzni. On ne deluje zainteresovano za lepši pol, naročito ne u ranijim filmovima. Na kraju svake avanture nevine devojke vratio bi njihovim momcima ne pokazujući nikakve znake kajanja i dajući prvenstvo uživanju u hrani i piću. U ovom filmu pak on se odjednom prvi put zaljubljuje."
(Stella Dagna, Claudia Gianetto: Il cinema ritrovato, 2009)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Cineteca di Bologna, Museo del Cinema Torino

Tri Ane
(YU, 1959)

КИНОТЕКА НА МАКЕДОНИЈА CINEMATHEQUE OF MACEDONIA

Foto: Jugoslovenska kinoteka

R/Dir: Branko Bauer
Ps/Sc: Slobodan Glumac
F/Ph: Branko Blažina
M: Bojan Adamič
Mt/Ed: Radojka Ivančević
Ul/Cast: Dušan Stefanović, Svetlana Mišković, Marija Kohn, Dubravka Gal, Branko Tatić

Penzionisani vozač tramvaja Marko Petrić, koji je u ratu izgubio ženu i dete, čitajući novine saznaje da je njegova ćerka Ana možda ipak preživela. Posle sedamnaest godina samoće, našavši ponovo životni cilj, on se daje u potragu za Anom. Podaci su škrti. Najpre misli da je njegova ćerka glumica Ana, koja se svakodnevno svesno bori sa svojom tugom. Onda se na novinski oglas javlja Vera Blažek iz Zagreba, koja izlaz iz trauma nalazi u sanjarenju i povremenom bekstvu od realnosti. Marko odlazi kod nje i ona ga prihvata kao oca, ali nepoverenje njenog muža razbija mu nadu da je Vera njegova ćerka. Vest da postoji i treća Ana, doktorka koja se na svoju prošlost gotovo i ne osvrće, oduzima Marku smelost da proveri da li je ona prava. Prolazeći ponovo kroz sopstvenu traumu, kao i traume sve tri Ane, saznaje da mu se ćerka, iako spasena, utopila u Drini. Slomljen, vraća se kući gde ga posećuju domaćica Vera i glumica Ana.

Uz film **Tko pjeva zlo ne misli** Kreše Golika, savremeni hrvatski filmski kritičari skoro jednodušno ocenjuju film **Tri Ane** Branka Bauera kao najbolji u njihovoj filmskoj povesti. Film hrvatskog reditelja, vrlo neobičan za razdoblje u kome je nastao, kao zvanična produkcija „Vardar filma" iz Skoplja, snimljena u Beogradu i Zagrebu, s glumcima iz tih dvaju gradova, posle pulske premijere i osvajanja Bronzane arene netragom je nestao iz domaćih bioskopa. Razlog za taj očigledno politički postupak bio je u neorealističkom tretmanu teme, gorkoj priči o traženju „svoje krvi", koja se odvija mahom na periferijskim i sirotinjskim lokacijama dvaju najvećih gradova u zemlji koja je duboko zašla u socijalizam i samoupravljanje. Snažno i beskompromisno delo velikog reditelja, kao preteča crnog talasa, decenijama skrivano u tami filmskih depoa, ponovo je pronašlo put do gledalaca zahvaljujući digitalnoj restauraciji u saradnji Hrvatske kinoteke iz Zagreba i Kinoteke Makedonije iz Skoplja.

„U filmu se ređaju društveni slojevi, ruralne i urbane sredine Jugoslavije, lokacije od radnih akcija i beogradskog šljama, preko novoizgrađenoga Beograda do estetiziranoga srednjoeuropskog Zagreba i radničkih predgrađa zagrebačkog Trnja; likovi variraju od tramvajaca, željezničara i omladine do liječnika, radnika, socijale i građana. Upravo taj realizam, filmsko zahvaćanje u socijalni presjek jugoslavenskog društva koji otkriva kako nove klasne slojeve i odnose u društvu, tako i utemeljenost tog društva u starim (revolucionarnim) i novim (opet društveno stratifikacijskim) ideologijama, šokirao je ondašnju kritiku i publiku (sve do kratkotrajna povlačenja filma iz sarajevskih kina zbog krivog prikaza stvarnosti), ali i definitivno utjecao na srpski crni val."

(Tomislav Šakić: Vijenac, br. 331, 23. januar 2006)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Kinoteka na Makedonija,
Hrvatski državni arhiv – Hrvatska kinoteka

Manja: priča o radnici u fabrici cigareta

MANIA. DIE GESCHICHTE EINER ZIGARETTENARBEITERIN
(GE, 1919)

Foto: Filmoteka Narodowa

R/Dir: Eugen Illes
Ps/Sc: Hans Brennert
F/Ph: Eugen Illes
Ul/Cast: Pola Negri, Arthur Schröder, Ernst Wendt, Werner Hollmann

Manja Valkovska, mlada i lepa radnica u fabrici duvana, izabrana je da bude model za poster i reklamu nove vrste cigareta. Hajnc Aleks, dizajner postera, upoznaje je s mladim kompozitorom Hansom van den Hofom i njih dvoje odmah se zaljubljuju jedno u drugo. U međuvremenu, Moreli, imućni patron umetnosti, zaintrigiran lepotom modela s postera, organizuje veliki bal na koji poziva Manju. Pokušava da je osvoji, ali bez uspeha. Inspirisan Manjom, Hans komponuje operu koja treba da bude izvedena u Berlinskoj operi. Ljubomorni Moreli, jedan od vlasnika Nacionalne opere, koristi svoj uticaj i Hansovo delo, koje je nazvano „Manja", odbijaju. Devojka pokušava da nagovori Morelija da pomogne Hansu, a Moreli pristaje, ali pod uslovom da Manja postane njegova ljubavnica. Direktor prihvata da izvede Hansovo delo, a kompozitor menja ime opere u „Tarantela". Na premijeri za vreme pauze Manja odlazi kod Hansa da mu objasni da ga voli i da je s Morelijem samo da bi njegova opera bila izvedena, ali Hans ne želi da je sasluša. Očajna Manja krišom se obuče kao igračica i zauzme njeno mesto na sceni. Lažni pištolj koji se koristi u predstavi zameni za pravi…

Najstariji sačuvani nemački film legendarne glumice Pole Negri **Manja: priča o radnici u fabrici cigareta** pronađen je pre nekoliko godina i digitalno restaurisan u Narodnoj filmoteci – Kinoteci Poljske. Nažalost, mnogi filmovi koje je snimila počev od 1914. za ruske i poljske producente još se vode kao izgubljeni. Već u ovom filmu Negrijeva je pokazala sav svoj glumački talenat, ali i scensku harizmatičnost, zbog koje je ubrzo postala stalna i omiljena glumica velikog Ernsta Lubiča. Ova melodrama puna strasti, fatalizma i promena u radnji bila je jedina, ali značajna filmska saradnja seksepilne Poljakinje Pole Negri i mađarskog reditelja na radu u Nemačkoj Eugena Jena Ileša, poznatog po tome što je prvi u vreme rata koristio naše lokacije za snimanje igranih filmova, Mostar i Sarajevo u **Sulamitu** (1916) i Dubrovnik u **Moni Vani** (1919).

„U bioskopima se s fantastičnim uspehom prikazivala tragedija **Manja**, film koji je u celini i u svim svojim detaljima pokazao osećaj i sposobnost svojih autora... Među glumcima ističe se Pola Negri, koja je uspešno i sa bezrezervnom snagom i ljubavlju odigrala svoju ulogu. Važno je napomenuti da svaki sledeći film ove rasne umetnice pokazuje veliki razvoj njenog talenta. Stoga, s radošću treba iščekivati njenu sledeću ulogu – Karmen."
(Der Film, 1918, nr 45)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Filmoteka Narodowa

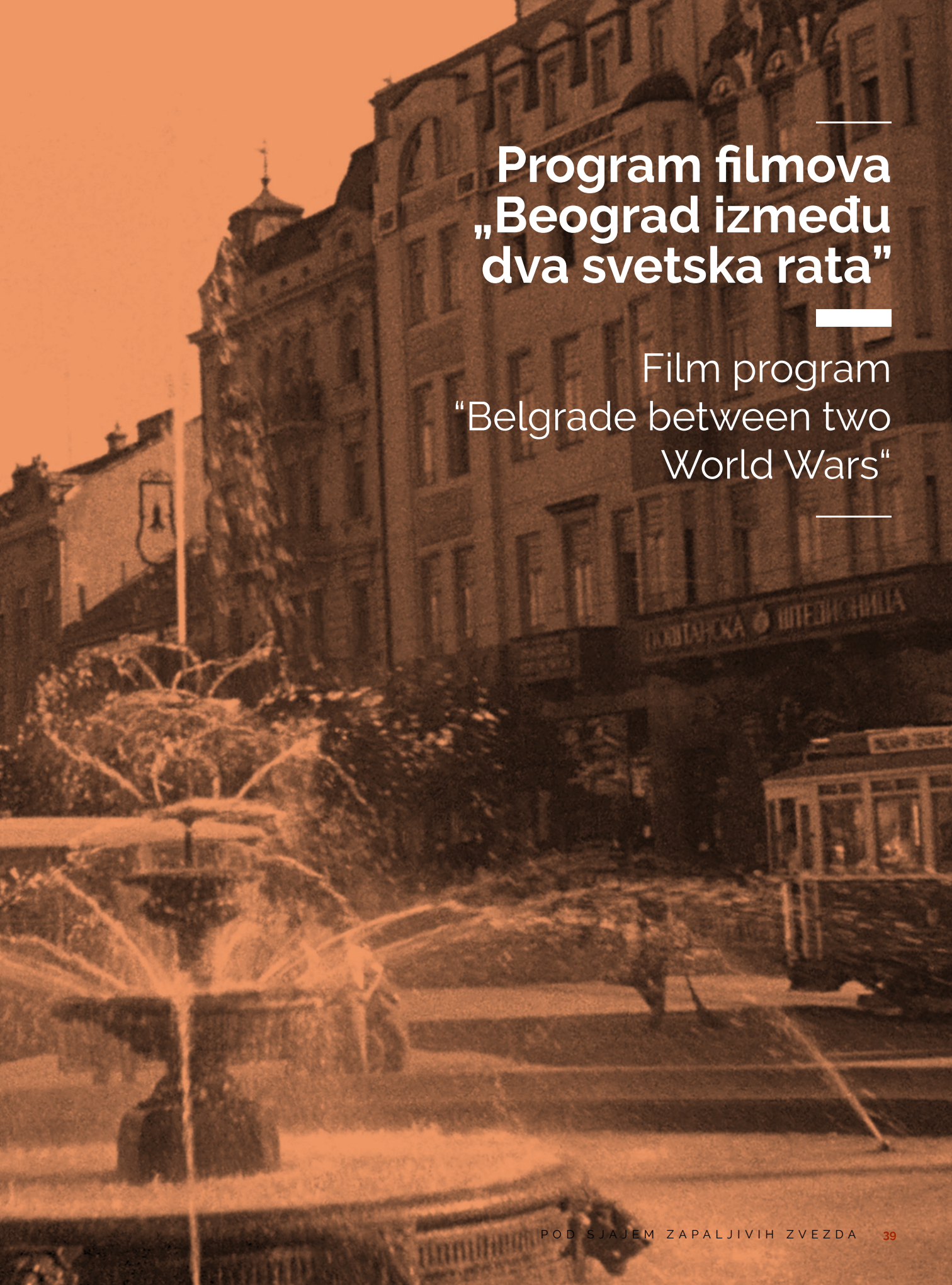

Program filmova „Beograd između dva svetska rata”

Film program “Belgrade between two World Wars“

Foto: Jugoslovenska kinoteka

Program filmova „Beograd između dva svetska rata”

Film program “Belgrade between two World Wars“

BEOGRAD

(JUG, 1919)

F/Ph: D. W. Ivanoff, W. Matusevitsch

Prvi danas znani dokumentarni film o Beogradu odmah po završetku Prvog svetskog rata napravili su snimatelj Ivanov i producent Matuševič. Uprkos dugogodišnjim pokušajima još nije otkriveno ko su ti autori, ali se na osnovu prezimena pretpostavlja da su u pitanju „beli Rusi” koji su se ovde zatekli u emigraciji. U svakom slučaju, iza sebe su ostavili dragocen filmski zapis o ratom opustošenoj prestonici nove države u prvoj poratnoj godini. Vidljivi tragovi ratnog razaranja (npr. oštećena zgrada Narodnog pozorišta koja se renovira) znalački su ukomponovani sa sačuvanim i obnovljenim delovima grada, Kalemegdanskim parkom i vašarištem na Malom Kalemegdanu (koje će ubrzo zauvek nestati), i optimistički nagovestili budući razvoj Beograda, koji će postati jedan od najlepših srednjoevropskih gradova međuratnog razdoblja. Velika vrednost ovog filma je u retko snimanim kadrovima kuće Krsmanovića, koja je u tom trenutku bila dom regenta Aleksandra Karađorđevića, odnosno zgrade ruskog poslanstva, koja se nalazila preko puta Starog dvora.

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Jugoslovenska kinoteka

BEOGRAD, PRESTONICA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

(JUG, 1932)

R/Dir: Vojin M. Đorđević
Ps/Sc: Vojin M. Đorđević
F/Ph: Anton Harry Smeh, Josip Novak

Foto: Jugoslovenska kinoteka

Svečana premijera prvog velikog domaćeg filma o glavnom gradu **Beograd, prestonica Kraljevine Jugoslavije**, održana je u do poslednjeg mesta popunjenom bioskopu „Uranija" sredinom marta 1932. godine, čitava dva meseca posle novinarske premijere. Autor filma Vojin M. Đorđević (1897–1985) bio je poznati novinar, fotograf, istoričar filma, a u tom trenutku i generalni sekretar Državne filmske centrale u Beogradu. To ambiciozno ostvarenje nastalo je u produkciji Jugoslovenskog prosvetnog filma, osnovanog godinu dana ranije, snažnog filmskog preduzeća sa sedištima u Beogradu i Zagrebu, koje je imalo povlašćen položaj i podršku vlasti. U vreme novinarske premijere, sredinom januara 1932. godine, film koji je poznat i pod naslovom **Beograd na razmeđu Istoka i Zapada** bio je dugačak 2.050 metara, a onda je za pravu, martovsku premijeru skraćen na oko 1.500 metara. Iako su reakcije bile uglavnom pozitivne, kritičari su smatrali da je film predugačak, da mu „fali osnovna linija" i da se zbog nepotrebnih ponavljanja pojedinih stvari, ali i da bi bio razumljiv strancima, mora dosta skratiti. Kao kompromisno rešenje, verzija s martovske premijere, kraća za više od 500 metara, primljena je mnogo povoljnije. S današnje tačke gledišta čini se da je ovaj pionirski poduhvat u vreme svog nastanka bio i pomalo nepravedno napadan i kritikovan, jer iako ni idejno ni stilski nije pretendovao da liči na značajne eksperimente o „simfonijama gradova" kakvi su **Samo sati** Alberta Kavalkantija iz 1926. i **Berlin – simfonija velegrada** Valtera Rutmana iz 1927. godine, nesumnjivo je izgradio na osoben, dokumentaristički način filmsku fresku Beograda, grada spone Istoka i Zapada, koji je iz turske kaldrme i vlažnih kuća od blata uskočio na asfalt i moderne višespratnice, izdigavši se kao feniks iz pepela posle strahovitog uništenja i pljačkanja u Prvom svetskom ratu.

„U seriji snimaka koji predstavljaju razne delove varoši, velelepne građevine, saobraćaj, parkove, znamenitosti i spomenike, ulični život, zanimljivosti, izletišta, pristaništa, svečanosti, sportski život, radove na modernizovanju prestonice i dr., prikazan je celokupni spoljašnji izgled Beograda... Posle sitnih fragmentarnih filmova bez osobitog značaja po opšti prikaz varoši, Jugoslovenski prosvetni film, najveće naše preduzeće za proizvodnju filmova, stvorilo je, najzad, jedan film o Beogradu koji u celosti prikazuje život, stvaranje, vidike, istoriju i lepote naše prestonice."

(Vreme, 11. mart 1932)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Jugoslovenska kinoteka

BEOGRAD (CS/JUG, 1932)

PP/Pc:
A-B film Prag,
Jugoslovenski prosvetni film
Beograd
R/Dir:
Lavoslav Reichl,
Julius Schmitt
F/Ph:
Jaroslav Blažek

Foto: Jugoslovenska kinoteka

Krajem jula 1932. godine u Beograd je stigla ekipa čehoslovačkog preduzeća „A-B film", koju su predvodili producent Lavoslav Rajhl, producent i scenarista Julijus Šmit i poznati snimatelj Jaroslav Blažek. Lavoslav Rajhl (1897–1968), zagrebački Jevrejin, koji je ostavio traga u češkoj kinematografiji, zajedno sa Šmitom bio je jedan od osnivača čuvenog studija „Barandov". Ekipa je u Jugoslaviju došla s namerom da bliže upozna i filmom poveže slovenske zemlje, Jugoslaviju, Čehoslovačku, Poljsku i Bugarsku. Iako se ta ideja završila samo na rečima, kratka dokumentarna reportaža **Beograd**, nastala u koprodukciji s Jugoslovenskim prosvetnim filmom, značajna je kao prvi sačuvani tonski film o prestonici Kraljevine Jugoslavije. Mada u sačuvanoj kopiji nedostaju neki delovi i kadrovi koji se spominju u ondašnjoj štampi (konjica i pešadija Kraljeve garde, smena dvorske straže i nastup pevača Boška Nikolića), i danas impresivno deluju snimci dečjeg ciganskog orkestra s Čubure, sevdalinka u izvođenju Nade Perić i posebno „vožnja" kroz Jovanovu pijacu, s njenim tezgama, radnjama, prodavcima i kupcima, koja je zauvek zatvorena samo nekoliko godina kasnije. Inače, i ovaj kao i prethodna dva filma digitalno je restaurisan u 2k rezoluciji u Odeljenju digitalizacije Arhiva Jugoslovenske kinoteke ove godine.

„Panorama Beograda je sjajna, Kalemegdan je divan. Ja sam ubeđen da ćemo potpuno uspeti u ovom poduhvatu i sveslovenskoj zamisli."
(Intervju Julijusa Šmita, Pravda, 30. jul 1932)

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Jugoslovenska kinoteka

Program filmova o Srbiji i Jugoslaviji

Film program about Serbia and Yugoslavia

Foto: Filmoteka Narodowa

... Put delegacije Čehoslovačke Narodne skupštine u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca od 2. do 12. oktobra 1926.

ZAJEZD DELEGACE NARODNIHO SHROMAŽDENI REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE DO KRALOVSTVI SRBU, CHORVATU A SLOVINCU VE DNECH 2–12. RIJNA 1926 (CS, 1926)

PP/Pc: Ministerstvo narodni obrany
F/Ph: Vojtech Vyšin

Jugoslavija

JUGOSLAVIE (CS, 1926)

F/Ph:
Vojtěch Vyšín

Sahrana posmrtnih ostataka srpskih vojnika u Olomoucu 1928

ULOŽENI OSTATKU SRBSKYCH VOJINU V OLOMOUCI 1928 (CS, 1928)

Zaposleni u Bati idu u Jugoslaviju

ZAJEZD BATOVCU DO JUGOSLAVIE (CS, 1930)

PP/Pc: Bata
F/Ph: Jaroslav Fischer

Morska banja Kupari u čarobnom okruženju Dubrovnika

MORSKE LAZNE KUPARI V POHADKOVEM OKOLI DUBROVNIKA (CS, 1931)

PP/Pc: Favorit film

Puls Jugoslavije

... THE PULSE OF YOUGOSLAVIE (cca 1932)

PP/Pc:
Jugoslovenski prosvetni film

Srpski prestolonaslednik koga prati admiral Gejdom pregleda pomorsku eskadru na Krfu

LE PRINCE DE SERBIA ACCOMPAGNE DE L'AMIRAL GUEYDON PASSE L'INSPECTION DES BATIMENTS DE L'ESCADRE FRANCAISE A CORFOU (FR, 1916)

PP/Pc:
Section photographique et cinematographique de l'armee

Digitalna restauracija/Digital restoration:
Svenska Filminstitutet, ECPAD

Ovogodišnji, već tradicionalni program filmova o Srbiji i Jugoslaviji, mahom čine filmovi iz češkog Narodnog filmskog arhiva. Inače, filmske veze između tadašnje Čehoslovačke i Srbije datiraju još iz vremena pre Prvog svetskog rata. Tako se zna za film **Sokolski slet u Pragu** iz 1912. o velikoj manifestaciji slovenskog bratstva na kojoj su učestvovali i sokoli iz Srbije, predvođeni predsednikom beogradske opštine Ljubom Davidovićem i odbornicima, kao i za „izgubljeni" film **Svečani prenos posmrtnih ostataka vidovdanskih heroja** iz 1920, u kome je prikazano prenošenje zemnih ostataka Gavrila Principa i drugova iz zatvora Terezino u Čehoslovačkoj do Sarajeva. Ovogodišnji program počeće dugometražnim dokumentarnim filmom **Put delegacije Čehoslovačke Narodne skupštine u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca od 2. do 12. oktobra 1926**. Naime, tada je grupa od sedamdeset čehoslovačkih poslanika došla u uzvratnu posetu Jugoslaviji, čiji su poslanici četiri godine ranije posetili Čehoslovačku. Na filmu se vidi doček delegacije na železničkoj stanici u Subotici, Novi Vrbas, dolazak u Beograd i poseta parlamentu, grobu Neznanog junaka i sokolskom festivalu. Sledi doček na železničkoj stanici u Mladenovcu, odavanje počasti kralju Petru Prvom u Topoli i primanje delegacije u Ćupriji i Paraćinu. U drugom delu filma zabeležene su posete Skoplju, Zagrebu, Splitu i Ljubljani. Film **Jugoslavija** iz iste godine, koji je, kao i prethodni film, snimio Vojtjeh Višin – pretpostavlja se da je imao obilje snimljenog materijala i zato odlučio da ga složi u dva filma – donosi atmosferu Beograda, Zagreba, Skoplja i Splita, njihove znamenitosti i zanimljiva mesta. U kratkom filmu **Sahrana posmrtnih ostataka srpskih vojnika u Olomoucu** (1928) prikazana je ceremonija pogreba posmrtnih ostataka srpskih vojnika iz Prvog svetskog rata, na kojoj su govorili nadbiskup Leopold Prečan i jugoslovenski ministar Dragiša Cvetković. Film **Zaposleni u Bati idu u Jugoslaviju** (1930), koji je snimio Jaroslav Fišer, zapravo je razglednica s putovanja grupe radnika koji vozom prolaze kroz Breclav, Semering, Maribor i Zagreb, a zatim stižu u Beograd da bi učestvovali na velikom Sokolskom sletu. U filmu se vidi više snimaka Maribora, Beograda i Splita. Napokon, film **Morska banja Kupari u čarobnom okruženju Dubrovnika** iz 1931. godine prikazuje interesovanje čeških turista za Jadran, do koga se lakše stizalo po uvođenju ekspresnog voza Prag–Split, odakle se dalje putovalo parobrodom i automobilima do Kupara, gde turisti upoznaju banju, hotel, plažu i uživaju u suncu i moru. Program će upotpuniti i nedavno pronađeni filmski žurnal **Srpski prestolonaslednik koga prati admiral Gejdom pregleda pomorsku eskadru na Krfu**, dobijen od Švedskog filmskog instituta i Francuskog vojnog arhiva (ECPAD), na kome je zabeležena poseta regenta Aleksandra francuskoj pomorskoj eskadri sredinom 1916. godine. Iz holandskog Aj instituta biće prikazan film **Puls Jugoslavije** (oko 1932. godine), sastavljen od raznih poznatih ali i nepoznatih materijala Jugoslovenskog prosvetnog filma, u kome se, između ostalog, vide i kadrovi Novog Sada, Beograda, Smedereva, Prilepa, Kratova.

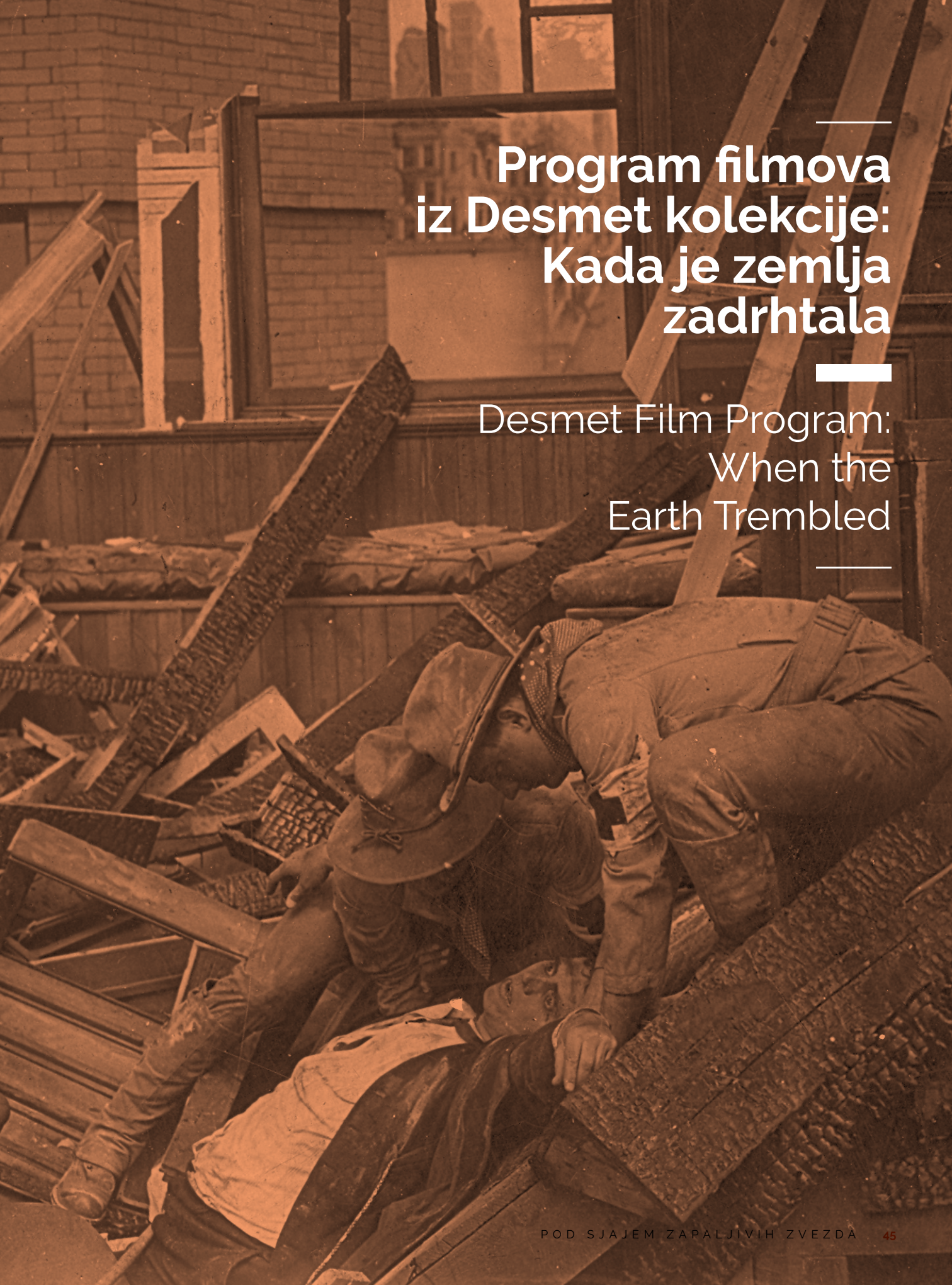

Program filmova iz Desmet kolekcije: Kada je zemlja zadrhtala

Desmet Film Program: When the Earth Trembled

Program filmova iz Desmet kolekcije: Kada je zemlja zadrhtala

DESMET PROGRAM:
WHEN THE EARTH TREMBLED

Foto: EYE

Digitalna restauracija/
Digital restoration:
Eye film institute Netherlands

Kada je Zemlja zadrhtala

WHEN THE EARTH TREMBLED (US, 1913)

R/Dir: Barry O'Neil
Ps/Sc: Edwin Barbour
Ul/Cast: Harry Myers,
Ethel Clayton,
Richard Morris,
Mrs. George W. Walters,
Bartley McCullum

Okretni biznismen i pasionirani ljubitelj filma Žan Desmet (1875–1956) uzdigao se od vašarskog prikazivača do jednog od najvećih distributera filmova u Holandiji. Posle njegove smrti fascinantna kolekcija filmova snimljenih od 1907. do 1916. darovana je holandskoj kinoteci – Aj muzeju. S velikim razlogom, ta kolekcija od oko devet stotina trideset sačuvanih filmova (od kojih su mnogi jedini primerci na svetu) i impozantna kolekcija filmskih plakata, fotografija i dokumenata ušle su u Uneskov registar svetske kulturne baštine „Sećanje sveta". Ove godine na Festivalu će biti prikazan jedan tipičan program Desmetovih filmova, kakav je s velikim uspehom prikazivan u njegovim bioskopima.

Prema oglasima iz holandskih novina, Žan Desmet započeo je distribuciju filma **Kada je Zemlja zadrhtala** u februaru 1914. godine i nastavio da ga prikazuje sve do 1916. Taj senzacionalni avanturistički film koji se odigrava na različitim kontinentima i prikazuje mnoge nesreće, uključujući i arhivske snimke velikog zemljotresa u San Francisku iz 1906. godine, kao i brodske katastrofe, bio je veliki hit kod holandske publike.

Desmet je imao širok repertoar filmova i iznajmljivao je kompletne programe sa pet do osam filmova. Njegova papirna administracija otkriva koliko su dugi ti programi bili. Tokom 1914. godine regularne programe sačinjavali su dvosatni filmski materijali koji su ponekad trajali i dva i po sata. Budući da su verovatno postojali i živi nastupi i muzičke pauze, publika je sigurno bila prezadovoljna onim što je platila. Iako je svaki put program bio blago izmenjen (verovatno zbog nedostupnosti kopija koje su bile rezervisane), svaka rezervacija imala je isti obrazac. Svi programi počinjali su vestima iz sveta (koje je Desmet kupovao od nekoliko kompanija i spajao dodajući holandske titlove), praćenim kratkom komedijom i putopisnim ili naučnim filmom s kratkom dramom ponekad ubačenom između. Nakon toga, prikazivana je glavna atrakcija, najduži film večeri (vrlo često i jedini film koji je reklamiran u novinskim oglasima), a na kraju nekoliko kratkih komedija.

Ovaj program je slobodna rekonstrukcija jedne takve projekcije sa ostvarenjem **Kada je zemlja zadrhtala** kao glavnom atrakcijom. Dubljim istraživanjem kompanijskih knjiga otkrivene su brojne podudarnosti: na primer, izgleda da je Desmet uz **Kada je Zemlja zadrhtala** uvek rezervisao film **Bogataško dete i prosjak** da bi bio prikazan u istom programu.

Aj muzej, u saradnji s Festivalom nemog filma u San Francisku, završio je 2015. godine ovu digitalno restaurisanu verziju programa. To je do sada najkompletnija verzija, koja uključuje materijale iz Muzeja moderne umetnosti iz Njujorka (MOMA), Britanskog filmskog instituta iz Londona i Aj instituta.

Vesti iz sveta

NEWSREEL (FR, 1913)

PP/Pc: Pathe Freres

Foto: EYE

Konstantin

CONSTANTINE (FR, 1913)

PP/Pc: Eclair

Bogataško dete i prosjak

The high born child and the beggar (US, 1913)

R/Dir: Edmund Lawrence
Ul/Cast: Adelaide Lawrence,
Georgie Stuart,
Stephen Purdee, Ethel Phillips

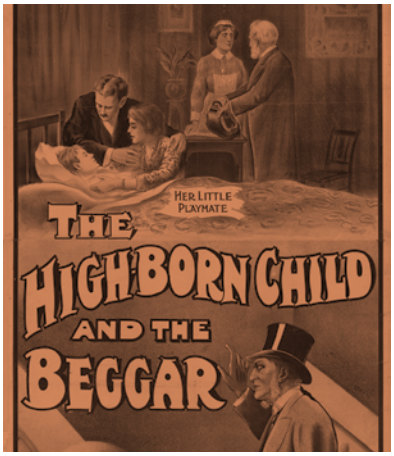

Pčelarstvo

L'APICULTURE (FR, 1913)

PP/Pc: Eclair Scientia

Očajna Petronila

Le desespoir de Petronille (FR, 1914)

R/Dir: Romeo Bosetti,
Georges Remond
Ul/Cast: Sarah Duhamel

Učesnici XIX festivala nitratnog filma
Participants of the XIX Nitrate Film Festival

Filmarchiv Austria
Die kleine Veronika (1929)

Cinematheque Royal de Belgique / Koninklijk Belgisch Filmarchief
Déjà s'envole la fleur maigre (1960)

Bulgarska nacionalna filmoteka
Otklonenie (1967)

Národní filmový archiv Praha
Uložení ostatků srbských vojínů v Olomouci (1928)
Jugoslavie (1926)
Zájezd Baťovců do Jugoslavie (1930)
Mořské lázně Kupari v pohádkovém okolí Dubrovníka (1931)
Zájezd delegace Národního shromáždění republiky Československé do království Srbů,Chorvatů a Slovinců ve dnech 2–12. října 1926 (1926)

Det Danske Filminstitut / The Danish film Institute, Copenhagen
Der adjutant des Zaren (1929)

Kansallinen Audiovisuaalinen Instituutti
Niskavuoren naiset (1938)

Cinémathèque Française/Musee du Cinema
Cesar (1936)

Centre National du Cinema et de l'image animee – direction du patrimoine Cinematographique (CNC)
David Golder (1931)

Eye film institute Netherlands
The Pulse of Yougoslavie (cc 1932)
Desmet program: When the Earth trembled

Kinoteka na Makedonija
Tri Ane (1959)

Fondazione Cineteca di Bologna
Maciste innamorato (1919)

Museo nazionale del cinema – Fondazione Maria Adriana Prolo, Torino
Addio giovinezza (1918)

Fondazione Centro Sperimentale di cinematografia – Cineteca Nazionale Maria Assunta Pimpinelli, Roma
La Lupa (1953)

Fondazione Cineteca Italiana, Milano
La signora di tutti (1934)

National Film Center – National Museum of Modern Art, Tokyo
Tuchi (1939)

China Film Archive
Malu tianshi (1937)

Magyar Nemzeti digitalis Archivum es Filmintezet / Hungarian National Digital Archive and Film Institute (MANDA)
Budai cukraszda (1935)

Deutsche Kinemathek/Museum fur Film und Fernsehen
Geschlecht in Fesseln (1928)

FilmMuseum Munchen
Algol – Tragodie der macht (1920)

Deutsches Filminstitut (DIF)
Danton (1931)

Nasjonalbiblioteket / The National Library of Norway
Llamas de nitrato / Nitrate Flames (2014)

Filmoteka Narodowa
Mania. Die Geschichte einer zigarettenarbeiterin (1919)

Cinemateca Portuguesa / Museu do cinema
Mulheres da Beira (1923)

Arhiva Nationala de filme – Cinemateca Romana
Reconstituirea (1968)

Gosfilmofond of Russia
Pered sudom istorii (1965)
Behind the Door (1919)

The Museum of Modern Art (MOMA)
Wild Girl (1932)

George Eastman Museum, Rochester
The Cossack whip (1916)

Slovenska kinoteka
Ita Rina – Filmska zvezda, ki je zavrnila Hollywood (2016)

Svenska Filminstitutet
En kvinnas ansikte (1938)
Le prince de Serbia accompagne de l'amiral Gueydon passe l'inspection des batiments de l'escadre Francaise a Corfou (1916)

Jugoslovenska kinoteka
Beograd (1919)
Beograd, prestonica Kraljevine Jugoslavije (1932)
Beograd (1930)
The Diary of a Chambermaid (1945)

Indeks/Index

ADDIO GIOVINEZZA (IT, 1918) 14
ADJUTANT DES ZAREN, Der (GE, 1929) 19
Algol – Tragedija moći / Algol - Tragodie der macht (GE, 1920) 13
ALGOL - TRAGODIE DER MACHT (GE, 1920) 13
BEHIND THE DOOR (US, 1919) 29
BUDAI CUKRASZDA (HU, 1935) 34
Carev ađutant / Der adjutant des Zaren (GE, 1929) 19
CESAR (FR, 1936) 23
Cezar / Cesar (FR, 1936) 23
COSSACK WHIP, The (US, 1916) 25
Danton (GE, 1930/31) 32
David Golder (FR, 1931) 30
DEJA S'ENVOLE LA FLEUR MAIGRE (BE, 1959) 16
Desmet program: When the Earth trembled 46
NEWSREEL (FR, 1913)
CONSTANTINE (FR, 1913)
THE HIGH BORN CHILD AND THE BEGGAR (US, 1913)
L'APICULTURE (FR, 1913)
WHEN THE EARTH TREMBLED (US, 1913)
LE DESESPOIR DE PETRONILLE (FR, 1914)
DIARY OF A CHAMBERMAID, The (US, 1945) 24
Divlja devojka / Wild girl (US, 1932) 28
Dnevnik jedne sobarice / The diary of a chambermaid (US, 1945) 24
Film program about Serbia and Yugoslavia 43
- ZAJEZD DELEGACE NARODNIHO SHROMAŽDENI REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKE DO KRALOVSTVI SRBU,CHORVATU A SLOVINCU VE DNECH 2.-12.RIJNA 1926 (CS, 1926)
- JUGOSLAVIE (CS, 1926)
- ULOŽENI OSTATKU SRBSKYCH VOJINU V OLOMOUCI 1928 (CS, 1928)
- ZAJEZD BATOVCU DO JUGOSLAVIE (CS, 1930)
- MORSKE LAZNE KUPARI V POHADKOVEM OKOLI DUBROVNIKA (CS, 1931)
- THE PULSE OF YOUGOSLAVIE (cca 1932)
- LE PRINCE DE SERBIA ACCOMPAGNE DE L'AMIRAL GUEYDON PASSE L'INSPECTION DES BATIMENTS DE L'ESCADRE FRANCAISE A CORFOU (FR, 1916)
Film program "Belgrade between two World Wars" 40
- Belgrade (JUG, 1919)
- Belgrade, the Capital of Kingdom of Yugoslavia (JUG, 1932)
- Belgrade (CS/JUG, 1932)
GESCHLECHT IN FESSELN (GE, 1929) 20
ITA RINA – FILMSKA ZVEZDA, KI JE ZAVRNILA HOLLYWOOD (SLO, 2016) 17
Ita Rina – filmska zvezda, koja je odbila Holivud / Ita Rina – filmska zvezda, ki je zavrnila Hollywood (SLO, 2016) 17
Iza vrata / Behind the door (US, 1919) 29
KLEINE VERONIKA/UNSCHULD, Die (AT/GE, 1930) 12
Kozački bič / The cossack whip (US, 1916) 25
KVINNAS ANSIKTE, En (SE, 1938) 22
Lice žene / En kvinnas ansikte (SE, 1938) 22
LLAMES DE NITRATO (NO/AG, 2014) 11
LUPA, La (IT, 1953) 35

MACISTE INNAMORATO (IT, 1919) 36
Mala poslastičarka / Budai cukraszda (HU, 1935) 34
Mala Veronika (Nevinost) / Die kleine veronika (Unschuld) (AT/GE, 1930) 12
MALU TIANSHI (CN, 1937) 33
MANIA. DIE GESCHICHTE EINER ZIGARETTENARBEITERIN (GE, 1919) 38
Manja: Priča o radnici u fabrici cigareta / Mania. Die geschichte einer zigarettenarbeiterin (GE, 1919) 38
MULHERES DA BEIRA (PT, 1923) 27
NISKAVUOREN NAISET (FI, 1938) 21
NITRATE FLAMES (NO/AG, 2014) 11
Odstupanje / Otklonenie (BG, 1967) 18
Opao je tanani cvet / DEJA S'ENVOLE LA FLEUR MAIGRE (BE, 1959) 16
OTKLONENIE (BG, 1967) 18
PERED SUDOM ISTORII (SU, 1965) 31
Plamenovi nitrata / Nitrate flames / Llames de nitrato (NO/AG, 2014) 11
Pred sudom istorije / Pered sudom istorii (SU, 1965) 31
Program filmova "Beograd između dva svetska rata" 40
- BEOGRAD (JUG, 1919)
- BEOGRAD, PRESTONICA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE (JUG, 1932)
- BEOGRAD (CS/JUG, 1932)
Program filmova iz Desmet kolekcije: Kada je zemlja zadrhtala 46
Vesti iz sveta (FR, 1913)
Konstantin (FR, 1913)
Bogataško dete i prosjak (US, 1913)
Pčelarstvo (FR, 1913)
Kada je Zemlja zadrhtala (US, 1913)
Očajna Petronila (FR, 1914)
Program filmova o Srbiji i Jugoslaviji 43
- Put delegacije Čehoslovačke Narodne skupštine u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca od 2-og do 12-og oktobra 1926. (CS, 1926)
- Jugoslavija (CS, 1926)
- Sahrana posmrtnih ostataka Srpskih vojnika u Olomoucu 1928 (CS, 1928)
- Zaposleni u Bati idu u Jugoslaviju (CS, 1930)
- Morska banja Kupari u čarobnom okruženju Dubrovnika (CS, 1931)
- Puls Jugoslavije (cca 1932)
- Srpski prestolonaslednik koga prati admiral Gejdom pregleda pomorsku eskadru na Krfu (FR, 1916)
RECONSTITUIREA (RO, 1968) 10
Rekonstrukcija / Reconstituirea (RO, 1968) 10
Seks u lancima / Geschlecht in fesseln (GE, 1929) 20
SIGNORA DI TUTTI, La (IT, 1934) 15
Svačija gospođa / La signora di tutti (IT, 1934) 15
Three Girls Named Anna (YU, 1959) 37
TRI ANE (YU, 1959) 37
TSUCHI (JP, 1939) 26
Ulični anđeo / Malu tianshi (CN, 1937) 33
Vučica / La Lupa (IT, 1953) 35
WILD GIRL (US, 1932) 28
Zaljubljeni Mačiste / Maciste innamorato (IT, 1919) 36
Zbogom mladosti / Addio giovinezza (IT, 1918) 14
Zemlja / TsuchI (JP, 1939) 26
Žena na ivici / Mulheres da beira (PT, 1923) 27
Žene Niskavuorija / Niskavuoren naiset (FI, 1938) 21

www.kinoteka.org.rs
kinoteka@kinoteka.org.rs